

Nota van Zienswijzen

Projectafwijkingsbesluit ‘Zonneveld Nergena, Ede’

Omgevingsvergunning artikel 2.12, lid 1, sub a, onder 3° Wabo

3 november 2022

Inleiding

De ontwerp-omgevingsvergunning, de ontwerpverklaring van geen bedenkingen en het 'besluit aanmeldnotitie milieueffectbeoordeling' voor 'Zonneveld Nergena, Bennekom' hebben van donderdag 6 februari 2020 tot en met woensdag 18 maart 2020 ter inzage gelegen.

Binnen de bovengenoemde termijn hebben wij 23 zienswijzen via een afzonderlijke brief ontvangen. Daarnaast zijn er zienswijzen ingediend door de medeondertekening van een andere zienswijze. Dit brengt het totaal op 135 zienswijzen. Bij deze 135 zienswijzen is sprake van enige overlapping in de vorm van het indienen van een eigen zienswijze en de medeondertekening van een andere zienswijze via een handtekeningactie. Ook komt het voor dat meerdere zienswijzenindieners op één adres woonachtig zijn. Uiteindelijk zijn de zienswijzen afkomstig van 66 adressen.

De zienswijzen worden in deze nota samengevat en van een beantwoording voorzien.

Voordat het ontwerpbesluit ter inzage heeft gelegen, zijn 123 zienswijzen te vroeg ingediend. Deze te vroeg ingediende zienswijzen komen grotendeels overeen met de later ingediende zienswijzen. Voor zover er niet sprake is van overlapping, zullen de te vroeg ingediende zienswijzen ook worden behandeld in deze nota van zienswijzen.

Ingediende zienswijzen

Ontvankelijkheid

Eenieder kan zienswijzen indienen tegen de ontwerp-omgevingsvergunning (artikel 3.12, lid 5 Wabo). De indieners van de zienswijzen hebben tijdig hun zienswijzen ingediend. Hierdoor zijn de zienswijzen ontvankelijk.

Inhoudelijke beoordeling

1. [...], hierna reclamant 1

Deze zienswijze is medeondertekend door 109 personen. Verder is deze zienswijze 15 keer (inclusief reclamant 1) via een afzonderlijke brief ingediend, waaronder door de Agrarische Natuurvereniging het Binnenveld.

1.1. Wind- en zonnewijzer

Inhoud zienswijze

Het plan is in strijd met de Edese zonneladder uit de Wind- en zonnewijzer. Ten eerste wordt niet aan de eerste trede 'eerst op daken' voldaan, omdat de eigenaar van de gronden (WUR) op andere locaties nog gronden in bezit heeft waar de daken niet (volledig) zijn benut voor zonnepanelen. Door deze daken buiten beschouwing te laten, kan de eigenaar via verpachting van verder weg gelegen gronden ontkomen aan trede 1 van de Edese zonneladder.

Daarnaast wordt niet aan de tweede trede 'dubbel ruimtegebruik' voldaan, omdat de eigenaar (WUR) nog voldoende parkeerterreinen, parkeergarages en restlocaties in eigendom heeft.

Gemeentelijke reactie

In de 'Wind- en zonnewijzer' is opgenomen dat de Edese zonneladder alleen geldt bij de afweging en inpassing van middelgrote en grote initiatieven op perceelsniveau. De zonneladder helpt bij het beoordelen van de geschiktheid van een initiatief voor duurzame energie op perceelsniveau.

Bovenstaande betekent dat alleen wordt gekeken naar het perceelsniveau van het initiatief. Er wordt dus niet gekeken naar de overige gronden die een initiatiefnemer in eigendom heeft.

Op de locatie zijn geen gebouwen met daken aanwezig (trede 1). Hoewel sprake is van dubbel ruimtegebruik (*extensief beheer door schapen en onderzoekslocatie, zodat de effecten van (verschillende opstellingen) zonnevelden op onder meer bodem en biodiversiteit gemonitord kunnen worden*), gaat het bij dit initiatief niet om de voorbeelden uit trede 2. Verder is de locatie niet gelegen

op gronden die op langere termijn zijn bestemd voor een bouwbestemming (trede 3). Gezien de ligging en het huidige agrarisch gebruik valt de planlocatie onder trede 4. Hierbij is sprake van dubbel ruimtegebruik. Kortom, het initiatief voldoet aan de Edese zonneladder.

De initiatiefnemer heeft enkel een overeenkomst met de WUR die betrekking heeft op de percelen 1143, 1552, 1707 en een deel van 1652. Op deze (delen van) percelen zijn geen gebouwen aanwezig. Daarnaast heeft de WUR zelf haar daken gescand op de potentie voor zonnepanelen (draagkracht, aansluiting, toekomstperspectief, financiële haalbaarheid, etc.). De daken zijn maximaal goed voor ca. 11.000 zonnepanelen. Deze zonnepanelen zijn inmiddels geplaatst.

De 'Wind- en zonnewijzer' geeft geen volgtijdelijkheid aan, maar maximale benutting van de verschillende opties. Het doel voor 2022 is om 132.000 zonnepanelen op daken te hebben gerealiseerd en om 50 ha zonnepanelen in het veld te hebben gerealiseerd. Hiervan is 40 ha bedoeld voor grote zonnevelden. Tenminste 10 hectare wordt ingevuld met kleine zonnevelden tot 2 ha en met zonnevelden op restgronden, gronden binnen tijdelijke bestemmingen, nieuwe natuur en grond voor dubbel ruimtegebruik. De realisatie van zonnepanelen op daken en zonnepanelen in het veld kunnen parallel aan elkaar plaatsvinden, zolang het maximum van 40 hectare grote zonnevelden in de periode 2018-2022, zoals vastgesteld door de gemeenteraad, niet wordt overschreden. Om aan de doelstelling van energieneutraal in 2050 te voldoen, zal zowel moeten worden ingezet op zonnepanelen op daken als op zonnepanelen in veldopstelling. Voor grote zonnevelden heeft de 'Wind- en zonnewijzer' een (voorlopige) harde bovengrens van 40 hectare gesteld (zie pagina 21 van de 'Wind- en zonnewijzer'). Voor zonnepanelen op daken is 132.000 als opgave geformuleerd. Voor 2050 is deze opgave 911.000 zonnepanelen op daken. Er is geen harde bovengrens gesteld voor zonnepanelen op daken. Een harde bovengrens is niet wenselijk, omdat zonnepanelen op daken de voorkeur hebben, zodat het wenselijk is dat wordt vooruitgelopen op de opgave van 2022. Daarnaast is een harde bovengrens voor zonnepanelen op daken niet werkbaar, omdat deze onder voorwaarden vergunningvrij kunnen worden gerealiseerd.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

1.2. Landbouwvisie

Inhoud zienswijze

Het plan is in strijd met de 'Landbouwvisie Ede'. In het besluit tot vaststelling van de visie is namelijk bepaald om de doelstelling zoals geformuleerd in hoofdstuk 4 en 5 van deze visie vast te stellen: Ede stimuleert en bevordert de realisatie van circulaire en natuurinclusieve landbouw. Dat houdt in dat we op kostbare landbouwgronden zoveel mogelijk voedsel produceren voor mensen. Op gronden waar geen voedselproductie voor mensen mogelijk is, maar waar wel gras kan groeien, houden we grazers (koeien, schapen, geiten).

Gemeentelijke reactie

Op 14 november 2019 heeft de gemeenteraad de 'Landbouwvisie Ede' vastgesteld. Hierin wordt o.a. het volgende overwogen:

Omdat de landbouwsector van belang is voor onze regionale economie, gaan we zorgvuldig met landbouwgrond om. Verandering van bestemming is mogelijk, maar alleen met een goede motivatie en belangenafweging.

Ede kiest voor circulaire en natuurinclusieve landbouw. Circulaire landbouw gaat uit van het feit dat er maar één aarde is, waarop we zo goed mogelijk voedsel voor mensen produceren. We verspillen geen kostbare grondstoffen, maar zetten alles zo hoogwaardig mogelijk in. Dat houdt in dat we op kostbare landbouwgronden zoveel mogelijk voedsel produceren voor mensen. Op gronden waar geen voedselproductie voor mensen mogelijk is, maar waar wel gras kan groeien, houden we grazers (koeien, schapen, geiten).

In de 'Landbouwvisie Ede' wordt het belang van de landbouw en de voedselproductie benadrukt. Het benutten van kostbare landbouwgronden voor duurzame energie wordt echter niet uitgesloten in de 'Landbouwvisie Ede'.

Daarnaast heeft de 'Landbouwvisie Ede' niet de werking die reclamant voor ogen heeft. Als de redenering van de reclamant zou worden gevolgd, dan zouden alle nieuwe niet-agrarische initiatieven - zoals woningbouw, bedrijventerrein, sportveld - niet meer mogelijk zijn op agrarische gronden. De 'Landbouwvisie Ede' bevat een algemene beleidslijn. De realisatie van een zonneveld betekent niet dat onzorgvuldig met landbouwgrond wordt omgegaan. Immers, in de 'Landbouwvisie Ede' is opgenomen dat verandering van een bestemming mogelijk is als deze is voorzien van een goede motivatie en belangenafweging. Hoewel in het onderhavige geval sprake is van omgevingsvergunning in plaats van een bestemmingsplanwijziging, is het onderhavige plan in het kader van 'een goede ruimtelijke ordening' wel voorzien van een goede motivatie en belangenafweging.

Bovendien is de meest recente versie van de 'Wind- en zonnewijzer' op een latere datum vastgesteld dan de 'Landbouwvisie Ede'. Het verlies van agrarische grond is verdisconteerd in de 'Wind- en zonnewijzer'. De realisatie van een groot zonneveld op agrarische grond wordt onder voorwaarden mogelijk gemaakt in de 'Wind- en zonnewijzer'.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

1.3. Kringlooplandbouw

Inhoud zienswijze

De aanleg van een zonneweide strookt niet met het voornemen van het kabinet Rutte III om Nederland koploper te maken op het gebied van kringlooplandbouw (zie de 'Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden'). De agrodiversiteit zal zowel bovengronds als ondergronds sterk worden beperkt door de aanleg van de zonneweide. Daarnaast zal door de kringlooplandbouw de behoefte aan agrarische grond nog sterker worden.

Gemeentelijke reactie

Voorop staat dat de 'Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden' Rijksbeleid is en dat een gemeente niet is gebonden aan Rijksbeleid.¹ Een bestuursorgaan is namelijk alleen gebonden aan zijn eigen beleid. Een gemeente hoeft daarom slechts rekening te houden met Rijksbeleid.

De 'Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden' beschrijft de omslag naar kringlooplandbouw en wat het van Nederland zal vragen, om de toekomst van onze voedselvoorziening veilig te stellen. Het benutten van landbouwgronden voor duurzame energie wordt echter niet uitgesloten in de 'Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden'. Sterker nog: in de visie wordt het belang van duurzame energie op meerdere plekken benadrukt. De realisatie van een zonneveld is daarom niet in strijd met de 'Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden'.

Daarnaast heeft de 'Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden' niet de werking die reclamant voor ogen heeft. Als de redenering van de reclamant zou worden gevolgd, dan zouden alle nieuwe niet-agrarische initiatieven - zoals woningbouw, bedrijventerrein, sportveld - niet meer mogelijk zijn op agrarische gronden. De 'Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden' bevat een algemene beleidslijn. De realisatie van een zonneveld betekent niet dat de kringlooplandbouw onevenredig wordt beperkt. Bij de omgevingsvergunning is een ruimtelijke onderbouwing gevoegd en heeft een zorgvuldige belangenafweging plaatsgevonden. Aan de belangen van de initiatiefnemer en het algemeen belang (bijv. duurzame energieopwekking en zorgvuldige landschappelijke inpassing) wordt een groter gewicht toegekend dan aan het belang van omwonenden (bijv. verlies kostbare agrarische grond).

De realisering van het zonneveld zorgt ervoor dat de gronden niet meer hoofdzakelijk agrarisch kunnen worden gebruikt. Dit nadeel wordt echter deels ondervangen door het dubbele ruimtegebruik. In dit geval blijft de huidige agrarische bestemming namelijk behouden en de ontwikkeling van het zonneveld gaat onder andere samen met onderzoek door de Wageningen Universiteit, met beheer door schapen en met een landschappelijke en natuurlijke inrichting. Hierdoor kan de functie van opwekking van energie samengaan met al aanwezige of andere ruimtelijke functies, zoals agrarische functies.

¹ ABRvS 15 augustus 2007, ECLI:NL:RVS:BB1740.

Daarnaast betreft het hier een tijdelijk project, omdat het zonneveld voor een periode van 20 jaar met een maximale uitloop tot 25 jaar zal worden gebruikt. De grond wordt gedurende deze periode door de initiatiefnemer gepacht van de Wageningen Universiteit. Na een periode van 20 of 25 jaar wordt het zonneveld ontmanteld en zal de grond weer worden teruggegeven aan de grondeigenaar. Om de tijdelijkheid te waarborgen, wordt aan de omgevingsvergunning het voorschrift verbonden dat de vergunning geldt voor een periode van maximaal 25 jaar die begint na aanvang van de bouwwerkzaamheden. Na deze periode dienen alle bouwwerken (zonnepanelen, hekwerken, onderstation, trafohuisjes, enz.) binnen twee maanden te worden verwijderd en kunnen de gronden weer hoofdzakelijk agrarisch worden gebruikt.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

1.4. Binnenveld en open gebied

Inhoud zienswijze

In het Binnenveld, het open gebied tussen de gemeenten Ede, Wageningen, Rhenen en Veenendaal, is een grote vraag naar agrarische grond. Schaalvergroting van de agrarische bedrijven is noodzakelijk om levensvatbaar te zijn en blijven. In dit gebied is al veel agrarische grond onttrokken (meer dan 300 ha) en het zonneveld van 10 ha leidt tot een behoorlijke reductie. Duurzame energie mag de voedselproductie niet in gevaar brengen.

Er moet bij initiatieven rekening worden gehouden met de ruimtelijke impact en kwaliteit om zo verrommeling van het Nederlandse landschap en daardoor een toename van de maatschappelijke weerstand te voorkomen. In het buitengebied zouden alleen zonne-akkers mogen komen als alle andere opties zijn uitgeput. Het buitengebied moet niet getransformeerd worden in een soort industrielandchap.

In Nederland met zijn goede landbouwklimaat moeten we juist zuinig zijn op onze landbouwgronden, want met een groeiende wereldbevolking hebben we elke hectare vruchtbare landbouwgrond hard nodig. De WUR heeft de energie niet nodig, omdat het zelf stelt immers al nagenoeg energieneutraal te zijn. De commerciële belangen en het imago van de WUR wegen niet op tegen het verlies aan agrarische gronden, die de landbouw nodig heeft voor onder meer de opdracht tot kringlooplandbouw. Daarnaast dalen de omliggende agrarische gronden in waarde. Als de WUR een steentje bij wil dragen aan de energiebehoefte van Nederland, dan bieden haar daken daar voldoende ruimte voor.

Gemeentelijke reactie

Bij de beoordeling van het zonneveld is een groot gewicht toegekend aan de beleidskaders uit de 'Wind- en zonnewijzer'. De 'Wind- en zonnewijzer' dient als 'houvast' bij initiatieven voor duurzame energieopwekking van inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers in en buiten Ede. Dit beleid is door de gemeenteraad vastgesteld. Het plan ligt in een gebied dat is aangemerkt als 'nee, tenzij' op de kanskaart. Een initiatiefnemer moet in dit gebied aan kunnen tonen dat de plaatsing en inpassing van een zonneveld toegevoegde waarde heeft voor het gebied, rekening houdend met de kernkwaliteit van het gebied. Verder is de Edese zonneladder doorlopen. Het plan voldoet aan de 'Wind- en zonnewijzer'. Hierbij wordt verwezen naar paragraaf 3.4.6 van de toelichting op de omgevingsvergunning.

Bij het opstellen van de 'Wind- en zonnewijzer' is ook rekening gehouden met de belangen van de agrarische gronden. Dit blijkt o.a. uit de Edese zonneladder, de te zoeken meerwaarde bij de omgevingskwaliteit en het maximum dat is gesteld voor grote zonnevelden. De stelling dat de opwekking van duurzame energie de voedselproductie in gevaar brengt is een aanname en wordt niet verder onderbouwd.

Ook wordt het landschap niet onevenredig aangetast en er ontstaat geen verrommeling. Het zonneveld wordt namelijk zorgvuldig landschappelijk ingepast, waardoor het zicht op het zonneveld wordt verzacht. Bovendien zorgt het inrichtingsplan voor een landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische en recreatieve versterking. Hierbij wordt verwezen naar paragraaf 2.2.6, 2.2.7 en 4.9 van de toelichting op de omgevingsvergunning.

De realisering van het zonneveld zorgt er weliswaar voor dat de gronden niet meer hoofdzakelijk agrarisch kunnen worden gebruikt, maar dit nadeel wordt deels ondervangen door het dubbele ruimtegebruik. In dit geval blijft de huidige agrarische bestemming namelijk behouden en de ontwikkeling van het zonneveld gaat onder andere samen met onderzoek door de Wageningen Universiteit, met beheer door schapen en met een landschappelijke en natuurlijke inrichting. Hierdoor kan de functie van opwekking van energie samengaan met al aanwezige of andere ruimtelijke functies, zoals agrarische functies.

Daarnaast betreft het hier een tijdelijk project, omdat het zonneveld voor een periode van 20 jaar met een maximale uitloop tot 25 jaar zal worden gebruikt. De grond wordt gedurende deze periode door de initiatiefnemer gepacht van de Wageningen Universiteit. Na een periode van 20 of 25 jaar wordt het zonneveld ontmanteld en zal de grond weer worden teruggegeven aan de grondeigenaar. Om de tijdelijkheid te waarborgen, wordt aan de omgevingsvergunning het voorschrift verbonden dat de vergunning geldt voor een periode van maximaal 25 jaar die begint na aanvang van de bouwwerkzaamheden. Na deze periode dienen alle bouwwerken (zonnepanelen, hekwerken, onderstation, trafohuisjes, enz.) binnen twee maanden te worden verwijderd en kunnen de gronden weer hoofdzakelijk agrarisch worden gebruikt.

Verder is het niet noodzakelijk dat een zonneveld voorziet in de eigen energiebehoefte van de initiatiefnemer. De 'Wind- en zonnwijzer' dient juist als kader om te voorzien in het algemene belang van duurzame energieopwekking. Hierbij dient de 'Wind- en zonnwijzer' als uitnodigingskader om in 2050 een energieneutrale gemeente te kunnen zijn. Het doel voor 2022 is om 132.000 zonnepanelen op daken te hebben gerealiseerd en om 50 ha zonnepanelen in het veld te hebben gerealiseerd. Voor 2050 gaat het om 911.000 zonnepanelen op daken en om 318 ha zonnepanelen in het veld. De energieopgave is zo groot dat het niet voldoende is om alle daken vol te leggen met zonnepanelen. Een deel van de opgave zal in de vorm van zonnepanelen in veldopstelling gerealiseerd moeten worden. Veldopstellingen voor de opwekking van zonne-energie hebben ruimtelijke en landschappelijke gevolgen. Daardoor is de kwaliteit van het bestaande landschap richtinggevend bij de vormgeving van zo'n veldopstelling. Bij de afweging en inpassing van initiatieven geldt de Edese zonneladder, waarbij op perceelsniveau eerst dient te worden gekeken naar de daken. In dit geval voldoet het initiatief aan de Edese zonneladder. Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar de motivatie bij zienswijze 1.1.

Tot slot weegt het algemeen belang van duurzame energieopwekking zwaarder dan de belangen van omwonenden.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

1.5. Burgerparticipatie

Inhoud zienswijze

Het burgerparticipatieproces is niet goed doorlopen. Het houden van twee bijeenkomsten, de beperkte vraagstelling tot de landschappelijke inpassing en de door omwonenden en het 'Comité Verontruste Omwonenden' verstrekte informatie is niets aantoonbaars gedaan. Kortom, de mate van burgerparticipatie is minimaal geweest en met de informatie is niets gedaan. Daarom is een nieuwe start van burgerparticipatie vereist conform de wijze als aangegeven in het Klimaatakkoord van Wiebes.

Gemeentelijke reactie

Er is geen wettelijke regel die bepaalt dat een ruimtelijk plan een ontwikkeling alleen mogelijk mag maken als daarvoor voldoende draagvlak in de omgeving bestaat.² Of voldoende draagvlak voor het plan bij de omwonenden bestaat is niet van doorslaggevende betekenis. Dit betekent niet dat het aspect draagvlak geen enkele rol speelt in de besluitvorming. Het streven naar draagvlak vormt een aspect dat zich vertaalt in de belangenafweging die het bevoegd gezag bij de beoordeling van de ruimtelijke aanvaardbaarheid van het voorziene zonneveld dient te maken.³

² ABRvS 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1781.

³ ABRvS 20 november 2019, ECLI:NL:RVS:2019:3917.

Dit neemt niet weg dat, bijvoorbeeld op grond van gemeentelijk beleid, van een initiatiefnemer kan worden verlangd dat hij (specifieke) inspanningen verricht die zijn gericht op het informeren van omwonenden en het verwerven of vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor de gewenste ontwikkeling. Het niet behoorlijk nakomen van een dergelijke verplichting kan voor het bestuursorgaan reden zijn de gewenste medewerking niet te verlenen.⁴

In dit geval is in de 'Wind- en zonnewijzer' een inspanningsverplichting voor de initiatiefnemer opgenomen om draagvlak te zoeken via een omgevingsdialoog.

(Proces)participatie omgeving: initiatiefnemers hebben de verplichting om de directe omgeving door de omgevingsdialoog te betrekken bij hun initiatief en betrekken dit bij het participatieplan. De gemeente biedt ondersteuning bij het opstellen van dit participatieplan en hanteert daarbij de uitgangspunten uit de Edese participatieaanpak.

Een goed gesprek over het plan met de buurt vergroot begrip en draagvlak en haalt informatie op, zodat het plan zo goed mogelijk past in zijn omgeving. En wellicht - in combinatie met andere opgaven- meerwaarde kan bieden. Naast draagvlak en begrip kan er ook een (kwalitatief) beter plan ontstaan door participatie met de omgeving. De gemeente Ede vindt het dan ook belangrijk dat initiatiefnemers de directe omgeving met een omgevingsdialoog betrekken bij hun initiatief. De uitkomsten van de omgevingsdialoog worden door de gemeente betrokken bij de beoordeling van het plan.

In de 'Wind- en zonnewijzer' is echter geen resultaatsverplichting opgenomen. Er is in dit gemeentelijke beleid niet een harde randvoorwaarde neergelegd waaraan de consequentie is verbonden dat het plan niet mag worden vastgesteld als draagvlak of een vorm van participatie ontbreekt. Het beleid brengt de wens tot uitdrukking dat voldoende maatschappelijk draagvlak wordt verkregen alsmede de wens inwoners te laten participeren bij de planvorming, een wens waarvan de realisering primair op de weg van de initiatiefnemer is gelegen. Van de initiatiefnemer wordt verwacht dat hij zich inspanningen getroost om voldoende draagvlak te verwerven en participatie mogelijk te maken.⁵

In het onderhavige geval heeft de initiatiefnemer een omgevingsdialoog gevoerd. Zo heeft er in een vroeg stadium afstemming plaatsgevonden met omwonenden, maar ook met andere belanghebbenden. De geplaatste opmerkingen zijn meegenomen in het definitieve plan. Het participatieproces en het omgevingsproces zijn weergegeven in de separaat toegevoegde bijlage 'Omgevingsproces & participatiemogelijkheden'. Uit dit document blijkt dat de initiatiefnemer zich redelijkerwijs voldoende heeft ingespannen om draagvlak te zoeken.

Tot slot geldt dat de 'Wind- en zonnewijzer' niet in strijd is met het Klimaatakkoord uit 2019. Het Klimaatakkoord is een overeenkomst tussen veel organisaties en bedrijven in Nederland om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. Voorop staat dat het Klimaatakkoord Rijksbeleid is en dat een gemeente niet is gebonden aan Rijksbeleid.⁶ Een bestuursorgaan is namelijk alleen gebonden aan zijn eigen beleid. Een gemeente hoeft daarom slechts rekening te houden met Rijksbeleid.

In het Klimaatakkoord wordt het belang van maatschappelijk draagvlak en participatie benadrukt en worden betrokken partijen opgeroepen om hier invulling aan te geven. De exacte wijze van participatie en het zoeken naar draagvlak wordt echter niet aan de partijen voorgeschreven. Het staat de betrokken partijen vrij om hier zelf nadere invulling aan te geven. In de 'Wind- en zonnewijzer' heeft de gemeente Ede uitgewerkt aan welke voorwaarden het participatieproces en omgevingsproces moet voldoen. In het onderhavige geval wordt hieraan voldaan. Kortom, het plan is niet in strijd met het Klimaatakkoord.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

⁴ ABRvS 18 december 2019, ECLI:NL:RVS:2019:4209.

⁵ ABRvS 23 oktober 2019, ECLI:NL:RVS:2019:3580.

⁶ ABRvS 15 augustus 2007, ECLI:NL:RVS:BB1740.

1.6. Financiële participatie

Inhoud zienswijze

Het financiële participatieproces is niet goed doorlopen. De initiatiefnemer stelt dat er 10 manieren zijn beschreven waarop het zonneveld bijdraagt aan de lokale gemeenschap en hoe zij kunnen profiteren van dit project. De initiatiefnemer heeft bij de omwonenden en de bewoners van het gebied De Kraats en Nergena niet gepeild hoe zij staan tegenover manieren als participatie van lokale investeringen, postcoderoosproject, PV-systemen met korting, werkgelegenheid en gemeentelijke belastingen. Ten aanzien van de manieren onderzoek & innovatie, biodiversiteit en onderwijs kan worden opgemerkt dat de WUR een zonneveld aan gaat leggen aan de Haarweg in Wageningen waar deze manieren kunnen worden gebruikt. Hierdoor is het zonneveld Nergena overbodig. De manieren werkgelegenheid en gemeentelijke belastingen raken niet tot nauwelijks de omwonenden en de bewoners van De Kraats en Nergena. De initiatiefnemer biedt de mogelijkheid om 50% van het vereiste eigen vermogen te investeren via een speciaal daarvoor op te richten fonds. Echter, nergens staat vermeld wat er gaat gebeuren met de aanleg als de tien benoemde manieren niet leiden tot het gewenste resultaat. Dit is bijv. het geval als de 50% participatie niet wordt gehaald.

Gemeentelijke reactie

Er is geen wettelijke regel die bepaalt dat een ruimtelijk plan een ontwikkeling alleen mogelijk mag maken als financiële participatie plaatsvindt. Dit neemt niet weg dat, bijvoorbeeld op grond van gemeentelijk beleid, van een initiatiefnemer kan worden verlangd dat hij (specifieke) inspanningen verricht op het gebied van financiële participatie.

In dit geval is in de 'Wind- en zonnewijzer' een inspanningsverplichting voor de initiatiefnemer opgenomen om financiële participatie mogelijk te maken.

Financiële participatie: In de praktijk blijkt dat financiële participatie in het project het draagvlak bij omwonenden vergroot. Daarnaast zorgt dit voor betrokkenheid bij de energietransitie-opgave. In het participatieplan moet een initiatiefnemer dan ook aangeven hoe hij zoekt naar een redelijke (financiële) compensatie. Dit kan bijvoorbeeld door financiële participatie mogelijk te maken en daarnaast door lokaal te investeren in de ruimtelijke kwaliteit via bijvoorbeeld een gebiedsfonds.

Voor de categorie zonnevelden groter dan 2 hectare streven we naar een financiële participatie van 50%. De haalbaarheid hiervan wordt in overleg met initiatiefnemer, belanghebbenden en omwonenden vastgesteld. Het exacte percentage kan daarom afwijken. De initiatiefnemer verwerkt dit in een participatieplan, conform de werkwijze bij windturbines. Hierbij wordt ook de mogelijke rol van een energie coöperatie betrokken, net als bij de participatie windturbines.

In de 'Wind- en zonnewijzer' is echter geen resultaatsverplichting opgenomen. Er is in dit gemeentelijke beleid niet een harde randvoorwaarde neergelegd waaraan de consequentie is verbonden dat het plan niet mag worden vastgesteld als een vorm van financiële participatie ontbreekt. Het beleid brengt de wens tot uitdrukking dat voldoende maatschappelijk draagvlak wordt verkregen alsmede de wens inwoners financieel te laten participeren bij de planvorming, een wens waarvan de realisering primair op de weg van de initiatiefnemer is gelegen. Van de initiatiefnemer wordt verwacht dat hij zich inspanningen getroost om financiële participatie mogelijk te maken.

In het onderhavige geval heeft de initiatiefnemer een omgevingsdialoog gevoerd en zijn de participatiemogelijkheden uitgewerkt en besproken. Het participatieproces en het omgevingsproces zijn weergegeven in de separaat toegevoegde bijlage 'Omgevingsproces & participatiemogelijkheden'. Uit dit document blijkt dat de initiatiefnemer zich redelijkerwijs voldoende heeft ingespannen om financiële participatie mogelijk te maken. Bij realisatie van het zonneveld krijgen inwoners van de gemeente Ede de mogelijkheid om financieel te participeren in het project. Daarmee kan tot 50% van het eigen vermogen worden gefinancierd waarop rendementen van 4-6% kunnen worden verwacht. Uiteindelijk is de initiatiefnemer afhankelijk het aantal participanten of de gewenste 50% wordt behaald.

Kortom, de initiatiefnemer heeft aan de inspanningsverplichting voldaan om financiële participatie mogelijk te maken.

Verder blijkt dat het plan financieel uitvoerbaar is. De initiatiefnemer heeft met de grondeigenaar een grondovereenkomst gesloten over de uitvoering van het project. De ontwikkeling van zonnenvelden doet de initiatiefnemer voor eigen rekening en risico. Tevens beschikt de initiatiefnemer over voldoende financieringsmogelijkheden. Wanneer de omgevingsvergunning is ontvangen, wordt SDE++-subsidie aangevraagd.

Om de financiële haalbaarheid aan te tonen, heeft de initiatiefnemer een bedrijfsplan opgesteld. Dit bedrijfsplan is als bijlage bij de toelichting gevoegd. Uit dit bedrijfsplan blijkt dat het aannemelijk is dat het project zal worden gerealiseerd.

Kortom, het plan is financieel haalbaar.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

1.7. Bijdrage energie zonnenveld aan doelstelling gemeente Ede

Inhoud zienswijze

De opgewekte energie komt ten goede aan de WUR en aan de doelstelling van de gemeente Ede om 40 hectare zonnenveld te realiseren, maar niet aan de Edese bevolking. De direct omwonenden en de bewoners schieten er immers niets mee op.

Gemeentelijke reactie

Ten eerste wordt in de zienswijze niet nader onderbouwd waarom de omwonenden en de bewoners niets met het zonnenveld op zouden schieten.

Ten tweede heeft de gemeenteraad op 12 december 2019 de meest recente versie van de 'Wind- en zonnepanelen' vastgesteld. De 'Wind- en zonnepanelen' dient als 'houvast' bij initiatieven voor duurzame energieopwekking van inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers in en buiten Ede. De 'Wind- en zonnepanelen' is geldig tot medio 2022. In de 'Wind- en zonnepanelen' wordt het beleidskader geschetst, de rol van participatie en regels voor het inpassen van de initiatieven. De 'Wind- en zonnepanelen' is gebaseerd op de Routekaart die Ede moet helpen om energieneutraal te worden in 2050. Hoeveel energie er in de gemeente Ede verbruikt zal worden is nu nog niet exact te bepalen. Het energieverbruik is daarom geschat op basis van de huidige kennis. De gemeente Ede heeft voor 2022 de volgende opgave gesteld op het gebied van zon: 50 hectare zonnepanelen in het veld en 132.000 zonnepanelen op daken. Voor 2050 is de ambitie om 318 hectare zonnepanelen en 911.000 zonnepanelen op daken te realiseren.

Het plan voldoet aan de 'Wind- en zonnepanelen'. In dit beleid is nauwkeurig uitgewerkt aan welke voorwaarden een zonnenveld moet voldoen. Daarnaast is het doel van het beleid ook nauwkeurig uitgewerkt. Dit beleid is vastgesteld door de gemeenteraad van Ede. Dit bestuursorgaan is het algemeen bestuur en vertegenwoordigt de inwoners van de gemeente Ede.

Verder is bij het plan een omgevingsproces en participatieproces doorlopen. Het participatieproces en het omgevingsproces zijn weergegeven in de separaat toegevoegde bijlage 'Omgevingsproces & participatiemogelijkheden' die onderdeel uitmaakt van de toelichting op de omgevingsvergunning. Kortheidshalve wordt hierbij verwezen naar de zienswijze 1.5 en 1.6.

Het elektriciteitsnet in Nederland kan worden gezien als een 'koperen plaat', waarbij er per gemeente slechts enkele onderverdeelstations staan waarop initiatieven (zowel verbruikers als opwekkers) kunnen worden aangesloten. Binnen de hele gemeente Ede bevinden zich slechts 4 onderverdeelstations. Afhankelijk van afstanden t.o.v. de onderverdeelstations, is het regelmatig het geval dat een initiatief wordt aangesloten op een verdeelstation in een andere gemeente. Echter, het onderliggende netwerk is één geheel en ook het klimaatprobleem wordt niet binnen de gemeentegrenzen zelf opgelost. Daarbij ligt dit zonnenveld op grond van de gemeente Ede en draagt daarmee bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente Ede, niet aan die van de gemeente Wageningen.

Kortom, het plan voldoet aan het gemeentelijk beleid dat in het belang van de gemeente en haar inwoners is vastgesteld.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

1.8. Onkruid

Inhoud zienswijze

Door de zonnepanelen is de lichtinval op de grond beperkt en zal er onkruid onder gaan groeien. Vanwege de lage bouwhoogte is (mechanische) bestrijding van onkruid nagenoeg onmogelijk. Chemische bestrijding is niet wenselijk of verboden. De zaden van onkruiden zullen zich verspreiden over de omliggende agrarische percelen. Dit betekent dat de agrariërs van die omliggende percelen extra kosten moeten maken voor bestrijding en een lagere opbrengst per hectare zullen hebben. De aanleg van het zonnenveld zal de groei van onkruid op de omliggende agrarische percelen vergroten en zal zo de exploitatiekosten verhogen en de waarden van die percelen verlagen. Dit zal tot planschade leiden.

Gemeentelijke reactie

Bij het struweel aan de noordzijde is in het landschappelijk inpassingsplan opgenomen dat er jaarlijks eenmaal gemaaid zal worden om onkruiden en ongewenst overschot te voorkomen. Bovendien is bij het hakhoutbos aan de zuidwestzijde in het landschappelijk inpassingsplan opgenomen dat in de eerste drie jaar er tussen de struiken jaarlijks 2x gemaaid zal worden om ongewenste onkruiden en opschot te voorkomen.

Bij het beheer van het grasland wordt onderscheid gemaakt in begrazingsbeheer en extensief maaibeheer. Door een extensief beheer zal verschraling optreden waardoor een kruidenrijk grasland zich kan gaan ontwikkelen. Dit geeft een ecologische meerwaarde aan het landschap. Met de schaapherder, die nu gebruik maakt van de stallen van Langesteeg 21, zijn oriënterende gesprekken gevoerd om de noordzijde van het zonnenveld door middel van drukkbegrazing door schapen te laten beheren. Drukkbegrazing houdt in dat schapen een paar keer per jaar, voor slechts een aantal dagen achtereen, op hetzelfde perceel grazen. Hierdoor ontstaat structuurvariatie in de vegetatie en kunnen bloemen tot bloei komen. Het zuidelijke deel van het plangebied zal 1 à 2 keer per jaar gemaaid worden en het maaisel zal na enige dagen afgevoerd worden. Hierbij is het wenselijk de percelen gefaseerd te maaien, bij voorkeur rond juni en oktober. Hierdoor krijgt fauna de mogelijkheid om een uitweg te vinden naar de randen van het plangebied. Hierbij mag niet geklepeld noch een maai-zuigcombinatie worden gebruikt.

Echter, juist omdat het zonnenveld Nergena wordt ingezet als onderzoeksfaciliteit, zijn over de specifieke kruidenmengsels nog geen afspraken gemaakt, zodat er vrijheid blijft in het selecteren van de grasmengsels t.b.v. onderzoek. De samenwerking met het Levend Archief wordt momenteel geconcretiseerd. In samenwerking met het Levend Archief en de WUR zullen inheemse en bedreigde soorten kunnen worden ingezaaid om de biodiversiteit verder te versterken. Hierbij worden soorten toegepast die van nature in de omgeving voorkomen en een bijdrage leveren aan insectenpopulaties, waaronder wilde bijen. Wilde bijen zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor de bestuiving van gewassen en hebben daarin een rol in het agrarisch systeem. Bovendien zijn graslanden met kruiden beter bestand tegen droogte. Uit onderzoek blijkt dat vee in kruidenrijke weides gezonder is. We zien dan ook geen aanleiding te veronderstellen dat dit nadelig zou zijn.

Overigens staat het belanghebbenden altijd vrij om een planschadeverzoek in te dienen na onherroepelijkheid van de omgevingsvergunning.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

1.9. Ecologie

Inhoud zienswijze

De aanleg van dit zonnenveld zal mogelijk funest zijn voor de natuur en grote gevolgen hebben voor het leven in de bodem. Zonlicht en regen bereiken de bodem niet meer, met kaalslag als gevolg wat

funest is voor insecten en weidevogels. Lange termijneffecten zijn nog onvoldoende bekend. Daarom pleit dit niet voor een zonneveld.

Gemeentelijke reactie

In tegenstelling tot wat reclamant beweert, zorgt het plan juist voor een ecologische versterking, waardoor wordt voldaan aan de voorwaarden uit de 'Wind- en zonnewijzer'. Het plangebied is momenteel in agrarisch gebruik en bestaat feitelijk uit grasland en bouwland. De ecologische waarden zijn daardoor zeer beperkt. De waarde kan toenemen door veel verschillende landschapselementen aan te leggen en door extensief beheer toe te passen op het kruidenrijke grasland.

Het zonneveld Nergena wordt ingepast met behulp van verschillende landschappelijke elementen. Hiermee wordt een grote diversiteit aan beplanting aan het huidige gebied toegevoegd. Dit is gunstig voor vleermuizen, diverse akkervogels, kleinere zoogdieren en amfibiesoorten. Onder de panelen komt een schraal grasland met kruidenrijk mengsel. Dit is gunstig voor diverse insecten- en vlindersoorten.

Hierbij wordt verwezen naar paragraaf 4.4 van de toelichting op de omgevingsvergunning en het landschappelijk inpassingsplan dat als bijlage bij de toelichting is gevoegd.

Daarbij zal op deze locatie juist voor het eerst wetenschappelijk onderzoek worden uitgevoerd om de impact op de biodiversiteit te kwantificeren. Momenteel ontbreekt het aan harde cijfers, er zijn alleen literatuurstudies beschikbaar die tegenstrijdige resultaten tonen.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

1.10. Open landschap, natuurlijke waarden, wildstand, flora en fauna, reflectie

Inhoud zienswijze

In het bestemmingsplan is vastgesteld dat het Edese deel van het Binnenveld een open gebied moet blijven. Het plan leidt tot aantasting van het open gebied door de beplanting rondom de zonneweide die het directe zicht ontnemt. De zonneweide legt een groot beslag op de schaarse open ruimte die zo wordt gewaardeerd vanwege de steeds verdere verstedelijking van o.a. Wageningen en Ede. Voor het trekken van kennistalent naar Food Valley is een mooi landschap naast mooie woonwijken onontbeerlijk. Op en langs de KennisAs zal de landschappelijke kwaliteit moeten worden versterkt.

De zonneweide en de beplanting eromheen tast de natuurlijke waarden (wildstand, flora en fauna) van zowel het beoogde gebied als de beoogde omgeving ervan aan.

Gezien de constructie van zonnepanelen zullen zij reflecteren. De reflectie zal richting het zuiden zijn en zal de bewoners in het gebied ten zuiden van de zonneweide hinderen. Daarnaast zal de reflectie van invloed zijn op de fauna en wildstand.

Gemeentelijke reactie

In tegenstelling tot wat reclamant beweert, is in het bestemmingsplan niet vastgelegd dat het Edese deel van het Binnenveld een open gebied moet blijven. Hoewel in sommige delen van het buitengebied de bestemming 'Waarde - Waardevol Open Landschap' is opgenomen, is voor het overgrote deel van het buitengebied deze bestemming niet opgenomen. In het Binnenveld geldt dat de bestemming 'Waarde - Waardevol Open Landschap' alleen is opgenomen voor het westelijke gedeelte van het Binnenveld in de directe nabijheid van het Valleikanaal (de Grift). Voor het onderhavige plangebied geldt niet de bestemming 'Waarde - Waardevol Open Landschap'. Uit zowel provinciaal als gemeentelijk beleid blijkt niet dat openheid een landschappelijke waarde is die aan de locatie voor het beoogde zonnepark zelf wordt toegekend. Op grond van de Omgevingsverordening Gelderland is 'Waardevol open gebied' een waarde die zich ten zuiden van het plangebied bevindt.

Bovendien wordt het landschap niet onevenredig aangetast en er ontstaat geen verrommeling. Het zonneveld wordt namelijk zorgvuldig landschappelijk ingepast, waardoor het zicht op het zonneveld wordt verzacht. Bovendien zorgt het inrichtingsplan voor een landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische en recreatieve versterking. Hierbij wordt verwezen naar paragraaf 2.2.6, paragraaf 2.2.7 en paragraaf 4.9 van de toelichting. Daarnaast wordt verwezen naar de second opinion die als bijlage

aan de toelichting is gevoegd. Ten aanzien van de landschappelijke beoordeling uit de second opinion (neutraal oordeel) zijn wij van oordeel dat wel sprake is van een landschappelijke versterking. In het inrichtingsplan wordt namelijk gebruik gemaakt landschapselementen en streekeigen beplanting die is afgestemd op de cultuurhistorische structuur en de landschapstypologie van het gebied.

Landschappelijke inpassing bestaat uit een integrale benadering tussen de bovengenoemde vakgebieden, het beoogde doel van het perceel en een wisselwerking met de omgeving. Op basis van de 'Wind- en Zonnwijzer' kan hierdoor met 20% landschappelijke inpassing in 'nee, tenzij'-gebied worden volstaan, omdat binnen deze 20% voldoende areaal is aangebracht die geldt als een versterking. Ten aanzien van de overgangszone naar het open broekontginningslandschap aan de zuidzijde geldt dat de aanplant van knotelzen en knotwilgen aan de zuidzijde een markering vormt van de perceelsstructuur behorende bij het broekontginningslandschap. Daarnaast hebben de zonnepanelen aan de zuidzijde een lagere bouwhoogte van 1,65 m. Hierdoor wordt de overgangszone naar het open broekontginningslandschap voldoende geaccentueerd.

Met betrekking tot flora en fauna geldt dat het plan niet in strijd is met de Wet natuurbescherming (soortenbescherming en gebiedsbescherming) en het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Hierbij wordt verwezen naar paragraaf 4.4 van de toelichting op de omgevingsvergunning en de bijlagen 'Natuurtoets' en de 'Notitie onderbouwing stikstofdepositie'.

Met betrekking tot de reflectie geldt dat het zonneveld wordt omsloten door diverse landschappelijke groenelementen. Hierdoor is van lichtreflectie geen sprake. De overige randen van het zonneveld worden versterkt met landschappelijke elementen. De huidige kwalitatieve zonnepanelen zijn daarnaast voorzien van een anti-reflectie coating of folie. Dit zal hinderlijke reflectie voorkomen tijdens normale weersituaties. Als er waterdruppels (parels) op de panelen aanwezig zijn, en de zon gaat op dat moment schijnen, is de ervaring dat er dan nog een risico is van schittering door de waterdruppels. Vaak zal dit verschijnsel van zon en regen tegelijk niet voorkomen. Tot slot worden de zonnepanelen in een opstelling geplaatst, grotendeels gericht op het zuiden. Hierbij zal de reflectie nooit naar beneden of naar het zuiden zijn gericht.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

1.11. Alternatieven

Inhoud zienswijze

Er zijn voldoende alternatieven voor het plan, zoals windmolens en waterstof. Bij windenergie is meer continuïteit bij de opwekking en heeft een minder groot ruimtebeslag. Voor waterstof geldt dat het Nederlandse aardgasnet eenvoudig geschikt is te maken voor de distributie van waterstof.

Voor de energietransitie zijn gemeentes nu ieder voor zich plannen aan het maken. Beter is om dit landelijk aan te pakken en te reguleren om geen verrommeling van het landschap te krijgen. Beter is het zelfs om dit op Europees niveau te regelen, zodat zonne-energie efficiënter kan worden opgewekt in regio's waar de zon meer uren en intenser schijnt.

Voordelen van een dergelijke energietransitie zijn:

- *Geen beslag van (agrarische) gronden voor zonnepanelen in Nederland;*
- *Benutting van niet voor agrarische doeleinden geschikte gronden voor zonnepanelen, zoals woestijnen;*
- *Opslag van energie in de vorm van waterstof is mogelijk in tegenstelling tot elektriciteit dat maar beperkt is op te slaan;*
- *Landen die aardolie als een eindige inkomstenbron hebben, verkrijgen een nieuwe duurzame en oneindige inkomstenbron.*

Gemeentelijke reactie

Het college dient te beslissen omtrent het verlenen van een omgevingsvergunning voor het project, zoals daarvoor vergunning is aangevraagd. Indien een project op zichzelf aanvaardbaar is, kan het bestaan van alternatieven slechts dan tot het onthouden van medewerking nopen, indien op voorhand

duidelijk is dat door verwezenlijking van de alternatieven een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aanmerkelijk minder bezwaren.⁷

De alternatieven die reclamant aandraagt (windenergie en waterstof) worden onderbouwd met algemene overwegingen. De keuze voor duurzame energie heeft de gemeenteraad verwoord in de 'Wind- en zonnewijzer'. Hierbij is uitdrukkelijk een uitnodigingskader voor zonne-energie gecreëerd. In het Klimaatakkoord is door het Rijk ook een uitnodigingskader voor zonne-energie gecreëerd.

De alternatieven van reclamant worden niet concreet onderbouwd op basis van een business case, locatiekeuze en ruimtelijke gevolgen op de betreffende locatie. Hier speelt mee dat een initiatief voor de opwekking van windenergie en waterstof ook tot ruimtelijke bezwaren van omwonenden op die locatie kunnen leiden. Daarom is op voorhand niet duidelijk dat er een concreet alternatief is waarmee een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aanmerkelijk minder bezwaren.

Daarbij vullen wind- en zonne-energie elkaar goed aan. Zonne-energie levert voornamelijk in de zomer en beperkt in de winter. Windenergie daarentegen heeft veel opwek in de winter en juist beperkt in de zomer. Momenteel wordt er in Nederland ca. tweemaal zoveel duurzame energie uit windenergie geproduceerd dan uit zonne-energie. Enerzijds moet dit nog meer in balans komen, anderzijds zullen beide volumes nog aanzienlijk stijgen in het komende decennium. Juist door een goede balans tussen deze twee alternatieven, kan er met minimale hoeveelheid aan energieopslag een continue elektriciteitsprofiel worden bewerkstelligd, zodat Nederland efficiënt en goedkoop de energietransitie kan maken. Waterstof is momenteel helaas nog niet financieel rendabel, maar hopelijk zal deze technologie op termijn een waardevolle toevoeging vormen in deze opslagmogelijkheden. Juist méér zonne- en windenergie zal de kansen voor waterstoftechnologie versneld vergroten. Tot die tijd moeten we maximaal gebruik maken van bewezen technologieën om klimaatverandering tegen te gaan.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

2. [...], hierna reclamant 2

2.1. Ontsluitingsweg

Inhoud zienswijze

Voor de opbouw, aanleg en onderhoud van het zonnepark wordt gebruik gemaakt van de Dijkgraaf dat afgesloten is voor gemotoriseerd verkeer. De weg is daar erg smal en levert voor de fietsers en cliënten van de zorgboerderij 'Schoonhoven' een hachelijke situatie op als daar ook nog eens vrachtwagens gebruik van maken. Een ontsluitingsweg aan de oostkant bij de Bornsesteeg is een beter alternatief.

Gemeentelijke reactie

In een eerdere fase was inderdaad een ontsluitingsweg aan de Dijkgraaf voorzien. Vanwege de omgevingsdialoog heeft de initiatiefnemer besloten om de ontsluitingsweg aan de Bornsesteeg te realiseren. Dit is in het definitieve plan verwerkt.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

2.2. Hoogte zonnepanelen

Inhoud zienswijze

De zonnepanelen zijn ongeveer twee meter hoog. Als de zonnepanelen een meter lager worden geplaatst, dan levert dit - vanaf de Dijkgraaf gezien - een voordeel op qua horizonvervuiling. Vanaf de Plassteeg (gemeente Wageningen) kijk je over een vlakte naar de zonnepanelen, ook hier zal een meter hoogte een behoorlijke invloed hebben op het uitzicht.

⁷ ABRvS 23 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:178.

Gemeentelijke reactie

In het zonneveld worden panelen en toebehoren geplaatst. De zonnepaneeltafels kennen overwegend een zuidoriëntatie. Ten noorden van de ontsluitingsweg worden de panelen 2 meter hoog, en ten zuiden van de ontsluitingsweg 1,65 meter hoog. Door de panelen lager te plaatsen aan de zuidzijde, wordt de landschappelijke kwaliteit van het besloten kampenlandschap aan de noordzijde van het plangebied naar het opener broekontginningen landschap extra benadrukt. Het panelenveld met omliggende beheerpaden en bijhorende transformatoren beslaan een oppervlakte van 8,3 hectare. De ontsluitingsweg ligt buiten het hekwerk en heeft een oppervlak van 1.315 m². Het resterende oppervlak, tevens de landschappelijke inpassing betreft 2,1 hectare. Het overgrote deel van de stellages met zonnepanelen staat in rijen, gedraaid op 160° gebaseerd op een zuid-opstelling. Tussen de rijen is sprake van een variërende afstand van 2 tot 4 meter breed. Tussen de rijen panelen is het licht genoeg voor bloem- en kruidenrijk grasland, wat voor diverse insecten en vogels in dit gebied een meerwaarde is. In het westen van het plangebied wordt ca. 1,4 hectare bifacial zonnepanelen toegepast in vier innovatieve configuraties (verticale zonnepanelen, zonvolg systemen, Zuid-systeem en een Oost-West systeem). Daarmee is hoogwaardig onderzoek in het zonnepark gegarandeerd. De hoogte is hierbij gemaximeerd op 2 meter.

Ook wordt het landschap niet onevenredig aangetast en er ontstaat geen verrommeling. Het zonneveld wordt namelijk zorgvuldig landschappelijk ingepast, waardoor het zicht op het zonneveld wordt verzacht. Bovendien zorgt het inrichtingsplan voor een landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische en recreatieve versterking. Hierbij wordt hierbij verwezen naar paragraaf 2.2.6 en 2.2.7 van de toelichting op de omgevingsvergunning.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

2.3. Verdwijnen sloot

Inhoud zienswijze

Cultuurhistorisch zijn er drie sloten die nog een stuk van de oude geschiedenis laten zien, die zeer kenmerkend zijn voor de functie die ze destijds gehad hebben, namelijk langs de toegangsweg naar het voormalige kasteel Nergena. Eén sloot is ingepast in de afscheiding, één sloot blijft bestaan tussen de zonnepanelen en één sloot verdwijnt. Jammer van deze laatste sloot.

Gemeentelijke reactie

De toelichting op de omgevingsvergunning bevat een beschrijving van de wijze waarop met de in het gebied aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten rekening is gehouden. Alle drie de watergangen worden in het plan behouden.

In het ontwerp is ervoor gekozen de verkavelingspatronen inclusief de watergangen te behouden. De watergangen zullen onder de panelenrijen door blijven lopen. Binnen het plangebied zal de waterafvoer richting de Zuiveringssloot en de Dijkgraafse Watergang zoveel mogelijk worden geremd door het plaatsen van stuwtjes. Het water binnen het plangebied wordt hierdoor langer vastgehouden en dat zorgt voor vernatting van de bodem. Daarnaast wordt de waterafvoer richting de aangrenzende percelen beperkt, waardoor de waterhuishouding in deze percelen verbetert. De natte en droge omstandigheden binnen het plangebied leveren verschillende vegetatietypen op. De effecten van de wisselwerking tussen de vegetatie en de panelen worden meegenomen in de onderzoeksvraag. Zie ook pagina 11 van het landschappelijk inpassingsplan.

Bij de ruimtelijke inrichting van het nieuwe zonneveld is rekening gehouden met de bijzondere geschiedenis van deze plek. De biografie van het landschap is aangegrepen om de historische identiteit van het gebied te behouden en de ruimtelijke kwaliteit te versterken. Dit betekent dat de landschappelijke kenmerken (kampenontginning versus broekontginning) en de nog aanwezige cultuurhistorische waarden en verdwenen historisch-ruimtelijke structuren zoveel mogelijk als aanknopingspunt zijn genomen voor de nieuwe inrichting en het gebruik van dit gebied. Daarnaast is de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied aangegrepen als inspiratiebron voor nieuwe toevoegingen en gebruiksvormen. Daarbij is nadrukkelijk gezocht naar een ontwerpstrategie waarbij de inpassing van het zonneveld is gecombineerd met het behoud en de versterking van kernkwaliteiten op het vlak van archeologie, ecologie, cultuurhistorie en landschap.

Kortheidshalve wordt hierbij verwezen naar paragraaf 2.2.6, 4.8 en 4.9 van de toelichting.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

2.4. Hoogte transformatoren

Inhoud zienswijze

Er wordt met hoogtes gemanipuleerd. Eerst zou de maximale hoogte 2 meter boven maaiveld worden. In het rapport van Eelerwoude wordt aangegeven dat de transformatoren maximaal 2,2 meter hoog zijn. Verderop in het rapport wordt zelfs een maximale hoogte van 3,4 meter genoemd. Dit is wel heel erg hoog.

Gemeentelijke reactie

De uiteindelijke bouwhoogtes zijn in de omgevingsvergunningaanvraag opgenomen. In totaal worden er vier transformatorstations en één klantstation gerealiseerd van elk ca. 14,8 m² en een hoogte van ca. 2,6 meter. Daarnaast wordt één inkoopstation gerealiseerd van ca. 10,7 m² en een maximale hoogte van ca. 3 meter, dat betreft een standaard hoogte voor dergelijke bouwwerken. De hoogte van deze bouwwerken vinden wij acceptabel. Het zonneveld wordt namelijk zorgvuldig landschappelijk ingepast, waardoor het zicht op het zonneveld wordt verzacht. Bovendien zorgt het inrichtingsplan voor een landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische en recreatieve versterking. Kortheidshalve wordt hierbij verwezen naar paragraaf 2.2.6 en 2.2.7 van de toelichting op de omgevingsvergunning.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

2.5. Edese zonneladder

Inhoud zienswijze

Het is vreemd dat de WUR zo'n groot stuk grond aan zijn oorspronkelijke functie onttrekt om er zonnepanelen neer te leggen, terwijl (voor zover wij weten) de WUR thans op nog geen enkel dak of andere locatie zonnepanelen heeft liggen.

Gemeentelijke reactie

In de 'Wind- en zonnewijzer' is opgenomen dat de Edese zonneladder alleen geldt bij de afweging en inpassing van middelgrote en grote initiatieven op perceelsniveau. De zonneladder helpt bij het beoordelen van de geschiktheid van een initiatief voor duurzame energie op perceelsniveau.

Bovenstaande betekent dat alleen wordt gekeken naar het perceelsniveau van het initiatief. Er wordt dus niet gekeken naar de overige gronden die een initiatiefnemer in eigendom heeft.

Op de locatie zijn geen gebouwen met daken aanwezig (trede 1). Hoewel sprake is van dubbel ruimtegebruik (*extensief beheer door schapen en onderzoekslocatie, zodat de effecten van (verschillende opstellingen) zonnevelden op onder meer bodem en biodiversiteit gemonitord kunnen worden*), gaat het bij dit initiatief niet om de voorbeelden uit trede 2. Verder is de locatie niet gelegen op gronden die op langere termijn zijn bestemd voor een bouwbestemming (trede 3). Gezien de ligging en het huidige agrarisch gebruik valt de planlocatie onder trede 4. Hierbij is sprake van dubbel ruimtegebruik. Kortom, het initiatief voldoet aan de Edese zonneladder.

De initiatiefnemer heeft enkel een overeenkomst die betrekking heeft tot de percelen 1143, 1552, 1707 en een deel van 1652. Op deze (delen van) percelen zijn geen gebouwen aanwezig. Daarnaast heeft de WUR zelf haar daken gescand op de potentie voor zonnepanelen (draagkracht, aansluiting, toekomstperspectief, financiële haalbaarheid, etc.). De daken zijn maximaal goed voor ca. 11.000 zonnepanelen. Deze zonnepanelen zijn inmiddels geplaatst.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

3. [...], hierna reclamant 3

3.1. Schaduwwerking

Inhoud zienswijze

De singels, struwelen en bosschages aan de randen van het zonneveld (bosvak aan oostzijde: hoogte boven 10 m, elzensingel aan noordzijde) zullen schaduwwerking geven op de naastgelegen percelen. Door deze schaduwwerking zal in het voorjaar het land minder snel opdrogen, waardoor de betreffende gedeelten van het perceel te laat begaanbaar worden voor bewerking. Tevens zal door de schaduwwerking op het betreffende gedeelte van het perceel de opbrengst lager liggen.

Gemeentelijke reactie

De hoogte van het struweel en de elzensingel is, na inbreng van diverse grondeigenaren rondom het zonneveld, zoveel mogelijk beperkt om de schaduwwerking op de aangrenzende percelen te beperken. Het struweel ligt op 3 meter afstand van de perceelgrens en heeft een hoogte van circa 3 meter. Hierdoor zal schaduwwerking op het aangrenzende perceel beperkt zijn. Dit geldt ook voor de elzensingel. Na het bereiken van dezelfde hoogte zal de elzensingel worden afgezet op kniehoogte. Hierdoor is ook van dit beplantingselement de schaduwwerking op het aangrenzende perceel beperkt. Het bos zal zich gedurende de aanwezigheid van het zonneveld gaan ontwikkelen tot een hoogwaardig bos bestaande uit een zoom, mantel en kern. De afstand van de bomen ten aanzien van de perceelgrens zal hierdoor groter zijn. De ontwikkeling van een dergelijk bos is tientallen jaren nodig. De schaduwwerking van het bos zal dan ook gedurende de aanwezigheid van het zonneveld beperkt zijn. Overigens staat het belanghebbenden altijd vrij om een planschadeverzoek in te dienen na onherroepelijkheid van de omgevingsvergunning.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

3.2. Onkruid

Inhoud zienswijze

Onder de zonnepanelen en aan de randen van het zonneveld worden kruidenrijke mengsels ingezaaid. Het perceel van het zonneveld is jarenlang als agrarische grond gebruikt en is een voedselrijk perceel. Dit zal betekenen dat op het zonneveldperceel met name die (on)kruiden zich zullen ontwikkelen die goed gedijen op voedselrijke grond. Andere gezaaide kruiden, die minder goed gedijen op voedselrijke grond, zullen overwoekerd worden en geen kans maken. Deze voedselminnende (on)kruiden op het zonneveld zullen welig tieren en zichzelf uitzaaien. De zaden van de onkruiden waaien naar de naastgelegen percelen en zullen daar ook goed gedijen aangezien deze omliggende percelen qua grondsamenstelling en voedselrijkheid vergelijkbaar zijn met de grond van het zonneveld. Op de naastgelegen percelen zal hierdoor met bestrijdingsmiddelen gewerkt moeten gaan worden om deze onkruiden de baas te blijven. Dit is milieutechnisch niet gewenst en werkt kostenverhogend. Let wel, het gaat hier niet om kruiden die we zo graag terug zouden zien en die de biodiversiteit verhogen. Nee, het gaat om onkruiden zoals paardenbloem, brandnetel, braam, muur, ridderzuring en distel.

Gemeentelijke reactie

De initiatiefnemer zal twee maal per jaar groenonderhoud op het veld laten plaatsvinden. Dit zal middels begrazing of maaien plaatsvinden. De resten zullen worden afgevoerd zodat verschraling van de bodem kan plaatsvinden.

Omdat het zonneveld Nergena wordt ingezet als onderzoeksfaciliteit, zijn over de specifieke kruidenmengsels nog geen afspraken gemaakt, zodat er vrijheid blijft in het selecteren van de grasmengsels t.b.v. onderzoek. Het beheer en de grasmengsels zijn op initiatief van de WUR. Er is een globale voorzet gedaan, maar daadwerkelijk beheer is mede afhankelijk van de gewenste onderzoeken onder de zonnepanelen. De samenwerking met het Levend Archief wordt momenteel geconcretiseerd. In samenwerking met het Levend Archief en de WUR zullen inheemse en bedreigde soorten kunnen worden ingezaaid om de biodiversiteit verder te versterken. Hierbij worden soorten toegepast die van nature in de omgeving voorkomen en een bijdrage leveren aan insectenpopulaties, waaronder wilde bijen. Wilde bijen zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor de bestuiving van gewassen en hebben daarin een rol in het agrarisch systeem. Bovendien zijn graslanden met kruiden

beter bestand tegen droogte. Uit onderzoek blijkt dat vee in kruidenrijke weides gezonder is. We zien dan ook geen aanleiding te veronderstellen dat dit nadelig zou zijn.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

3.3. Ontbreken beheerpad

Inhoud zienswijze

Naast de eigendomsgrenzen bij het bosvak aan de oostzijde en bij de elzensingel aan de noordzijde ontbreekt een beheerpad. Hierdoor kan de naastgelegen sloot niet periodiek geschoond worden vanaf het zonneveldperceel. Schonen van een sloot is een gezamenlijke verantwoording van de gebruikers aan weerszijden van de betreffende sloot. Door het ontbreken van een beheerpad zal het schonen van de sloot steeds vanaf het naastgelegen perceel moeten gebeuren. Los van wie de kosten hiervan betaalt, zal dit door insporing en verdichting nadelige gevolgen hebben voor de strook grond die voor dit schonen moet worden bereden. Dit brengt extra kosten met zich in de vorm van herstellen van insporing en levert derving van opbrengst. Door de opbrengstderving van de naastgelegen percelen en de extra kosten zal de waarde van deze percelen verminderen.

Gemeentelijke reactie

Volgens artikel 5:59, lid 1 BW is iedere eigenaar verplicht de op zijn erf gelegen kant van het water, de sloot, de gracht of de watergang te onderhouden. Volgens vaste rechtspraak is voor het oordeel door de bestuursrechter dat een privaatrechtelijke belemmering aan de verlening van een omgevingsvergunning met toepassing van artikel 2.12 van de Wabo in de weg staat, slechts aanleiding wanneer deze een evident karakter heeft. De burgerlijke rechter is immers de eerst aangewezen om de vraag te beantwoorden of een privaatrechtelijke belemmering in de weg staat aan de uitvoering van een activiteit.⁸

Aan de noordzijde van de elzensingel is een ruimte van meer dan 2 meter vrijgehouden om vanaf de zuidzijde de sloot te schonen. Zie profiel C op pagina 24 en 25 van de landschappelijke onderbouwing Nergena.

Met betrekking tot het beheer ter hoogte van het nieuwe bosvak geldt dat het beheer handmatig kan worden uitgevoerd. Hierdoor is geen onderhoudsstrook nodig en hoeft ook niet met zware machines over andermans grond gereden te worden.

Kortom, het beheer aan de sloot kan plaats blijven vinden. Daarom is niet sprake van een evidente privaatrechtelijke belemmering.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

3.4. Aantasting woongenot

Inhoud zienswijze

Het woongenot wordt aangetast. Vanuit huis hebben wij nu een prachtig uitzicht over de velden, met in de verte de contouren van de Grebbeberg. Dit uitzicht zal tenietgedaan worden door de aanleg van het zonneveld.

Gemeentelijke reactie

Er bestaat niet zoiets als een recht op een blijvend vrij uitzicht. Dit neemt niet weg dat de gemeente het belang dat reclamant 3 heeft bij het behoud van hun uitzicht moet betrekken in zijn belangenafweging. Dit belang is door de gemeente in zijn belangenafweging onderkend.⁹ De gemeente heeft echter een zwaarder gewicht toegekend aan het belang dat is betrokken bij het realiseren van dit plan waardoor het algemene belang van duurzame energieopwekking wordt gediend. Daarnaast wordt het landschap niet onevenredig aangetast en er ontstaat geen verrommeling. Het zonneveld wordt namelijk zorgvuldig landschappelijk ingepast, waardoor het zicht

⁸ ABRvS 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1746.

⁹ ABRvS 25 oktober 2017, ECLI:NL:RVS:2017:2861.

op het zonneveld wordt verzacht. Bovendien zorgt het inrichtingsplan voor een landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische en recreatieve versterking. Kortheidshalve wordt hierbij verwezen naar paragraaf 2.2.6 en 2.2.7 van de toelichting op de omgevingsvergunning en naar de second opinion die als bijlage aan de toelichting is gevoegd.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

3.5. Zichtlijnen en hoogte aanplant

Inhoud zienswijze

Er is geen rekening gehouden met de wensen van de omwonenden bij de beplantingskeuze en het beheer, omdat de zichtlijnen nog steeds onderbroken worden. Daarnaast is het onrealistisch dat de hoogte van de aanplant in de praktijk niet hoger wordt dan 2 à 3 meter. Het gaat hier bijv. om de elzensingel aan de noordzijde, het struweel aan de oostzijde en het hakhoutbos.

Gemeentelijke reactie

Bij de plantkeuze is zowel rekening gehouden met de aanwezige waarden van het gebied (cultuurhistorie, ecologie en landschap) als met de wensen van de omwonenden. Dit heeft geresulteerd in het huidige plan. Met het voorgestelde onderhoud zal de hoogte van de aanplant worden beperkt tot de in het plan opgenomen hoogte (max. 3 meter). De groei van de beplanting is afhankelijk van de aanwezige groeiomstandigheden waardoor de frequentie van het beheer aangepast kan worden. Door de lagere ligging van het plangebied ten opzichte van de Langesteeg en de daaraan grenzende erven in combinatie met de (struweel)beplanting is het zicht op de Wageningen Campus aanwezig, zoals inzichtelijk gemaakt in afbeelding 8 op pagina 16 van de landschappelijke inpassing.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

4. LTO Noord, hierna reclamant 4

4.1. Landbouw in gemeente Ede

Inhoud zienswijze

De agrarische sector is van oudsher de drager van de ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van de gemeente Ede. In de landbouwvisie van de gemeente Ede wordt in dit verband aangegeven dat, mede gelet op de concepten van de kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw, het van belang is om een vitale agrarische sector te behouden binnen de gemeente. De landbouw speelt, ook in de visie van de gemeente, een belangrijke rol als beheerder van landschap, natuur, bodem en biodiversiteit. In de landbouwvisie wordt aangegeven dat de kostbare landbouwgronden zoveel mogelijk aangewend moeten worden voor duurzame voedselproductie.

Het behoud en herstel van vruchtbare landbouwgronden is essentieel bij het realiseren van de verduurzaming van de landbouw. Extensivering en meer grondgebondenheid vragen om méér in plaats van minder areaal. Er is een afweging nodig tussen duurzaamheidswinst op emissie en duurzaamheidswinst op ecologie. Daarbij is landbouwgrond te waardevol om te verruilen voor de weinig efficiënte opwek uit zon. Immers, zonne-energie in Nederland kent slechts 1100 effectieve uren per jaar die dan ook nog eens een mismatch hebben met pieken in de elektriciteitsvraag. Voorkomen moet worden dat, in het kader van energietransitie, kostbare vruchtbare landbouwgrond verloren gaat. De gemeente dient dan ook geen medewerking te verlenen aan ruimtelijke ingrepen waarbij waardevolle landbouwgronden met zonnepanelen worden bedekt. Het afgeven van een verklaring van geen bedenkingen door de gemeenteraad Ede is in die zin dan ook een onjuist signaal.

Van belang hierbij is ook dat in het gebied onlangs al 300 hectare agrarisch areaal ten behoeve van natuurontwikkeling is opgekocht. Het bestreden project ten behoeve van het zonneveld komt daar nog bovenop en tast dan ook de agrarische vitaliteit van het gebied onaanvaardbaar aan. De mogelijkheden voor kringlooplandbouw worden hiermede ook verkleind. In de Milieu Effect

Rapportage (MER) is onterecht geen aandacht besteed aan de impact van de voorgenomen ontwikkeling voor de agrarische sector.

Gemeentelijke reactie

De gemeentelijke visie op landbouw is weergegeven in de 'Landbouwvisie Ede'. Het plan is niet in strijd met deze visie. Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 1.2. De gemeentelijke visie op het opwekken van duurzame energie is weergegeven in de 'Wind- en zonnewijzer'. Het plan voldoet aan deze visie. Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar paragraaf 3.4.6 van de toelichting op de omgevingsvergunning. Het afgeven van een ontwerpverklaring van geen bedenkingen door de gemeenteraad is daarom geen verkeerd signaal.

Het project maakt een zonneveld met een netto-oppervlakte van ca. 8,3 hectare mogelijk. Uit een uitspraak van de Raad van State blijkt dat een zonneveld niet is aan te merken als stedelijk ontwikkelingsproject (categorie D 11.2) of als een industriële installatie bestemd voor de productie van elektriciteit, stoom en warm water (categorie D 22.1). Daarnaast is een zonneveld niet aan te merken als landinrichtingsproject (categorie D 9). Niet elke ontwikkeling in het buitengebied betreft een landinrichtingsproject. Een functiewijziging van 4,3 hectare heeft onvoldoende substantieel karakter om aangemerkt te kunnen worden als een landinrichtingsproject als bedoeld in het Besluit mer.¹⁰ Naar analogie kan worden beargumenteerd dat een zonneveld met een netto-oppervlakte van ca. 8,3 hectare (zonnepanelen met toebehoren en onderhoudspaden) en een bruto-oppervlakte van ca. 10,4 hectare (netto-oppervlakte + landschappelijke inpassing) niet is aan te merken als landinrichtingsproject als bedoeld in de Wet inrichting landelijk gebied. De ontwikkeling van een zonneveld valt pas onder deze categorie als deze onderdeel uitmaakt van een groter landinrichtingsproject. Dit laatste was bijv. het geval bij een zonneveld van 117 hectare.¹¹

Om eventuele twijfel uit te sluiten, heeft de initiatiefnemer een aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling opgesteld. Uit de beoordeling blijkt het is uitgesloten dat er belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn. De aanmeldnotitie en het besluit zijn als bijlage bij de toelichting gevoegd.

In dit geval is geen sprake van een milieueffectrapport (MER), maar van een vormvrije m.e.r.-beoordeling (artikel 2, lid 5, sub b van het Besluit m.e.r.). Hierbij is getoetst of belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen worden uitgesloten. Uitkomst van de toets was dat deze gevolgen inderdaad uitgesloten kunnen worden.

Ten opzichte van een milieueffectrapport (MER), geldt bij een 'echte' m.e.r.-beoordeling dat het vaak niet noodzakelijk is om diepgaand onderzoek uit te voeren. Bij de vormvrije m.e.r. geldt dat de diepgang minder groot is dan bij de 'echte' m.e.r.-beoordeling.

De stelling van reclamant 4 is dat het project de agrarische vitaliteit van het gebied onaanvaardbaar aantast, omdat de mogelijkheden voor kringlooplandbouw worden verkleind. Deze stelling is van algemene en beleidsmatige aard. De beleidsmatige afweging om een zonneveld op agrarische grond te realiseren is gebaseerd op de 'Wind- en zonnewijzer'. Deze afweging is verwerkt in de toelichting op de omgevingsvergunning. Bovendien is het zonneveld niet in strijd met de 'Landbouwvisie Ede'. Daarnaast wordt in de stelling van reclamant 4 niet concreet aangegeven welke milieugevolgen er optreden door het zonneveld. Het enkele feit dat er minder landbouwgrond overblijft voor kringlooplandbouw is niet voldoende om als belangrijk milieugevolg in aanmerking te komen.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

4.2. Noodzaak omgevingsproces

Inhoud zienswijze

Als en indien ontwikkelen van zonnevelden in een gebied echt onontkoombaar is, vinden wij dat de locatiekeuze de uitkomst van een gebiedsproces zou moeten zijn. In goed overleg met boeren kan in een gebied gezocht worden naar de minst kwalijke plaats. Wellicht op gronden die toch al minder

¹⁰ ABRvS 14 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2770.

¹¹ Rb. Noord-Nederland 21 maart 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:1061.

landbouwkundige waarde hebben. Het verlenen van medewerking aan toevallige initiatieven bij eigenaren die voor geldelijke belangen kiezen lijkt ons geen goede ruimtelijke ordening.

Gemeentelijke reactie

Het college dient te beslissen omtrent het verlenen van een omgevingsvergunning voor het project, zoals daarvoor vergunning is aangevraagd. Indien een project op zichzelf aanvaardbaar is, kan het bestaan van alternatieven slechts dan tot het onthouden van medewerking nopen, indien op voorhand duidelijk is dat door verwezenlijking van de alternatieven een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aanmerkelijk minder bezwaren.¹² Zie de beantwoording bij zienswijze 1.11.

In dit geval is de locatie getoetst aan de 'Wind- en zonnewijzer'. Zowel voor de ontwerpprincipes bij het 'nee, tenzij'-beginsel als voor de Edese zonneladder voldoet het plan aan de 'Wind- en zonnewijzer'. Daarnaast heeft de initiatiefnemer voldaan aan zijn inspanningsverplichting voor draagvlak en financiële participatie. Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 1.5 en 1.6.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

4.3. Onderzoekskarakter

Inhoud zienswijze

LTO Noord onderschrijft de behoefte aan aanvullend onderzoek naar de effecten van zonnevelden op (met name de ondergrondse) biodiversiteit. Een dergelijk onderzoek heeft echter niet een dergelijk groot terrein. Sterker nog: de meest logische uitkomst van dergelijk onderzoek zal zijn dat het weghouden van zonlicht op de begroeiing negatieve gevolgen heeft voor de bodembiodiversiteit (zie alinea 'Ecologische ramp in bodembiodiversiteit'). Het is dan bizar om met het onderzoek zelf dan al een dergelijk negatief effect te veroorzaken!

Gemeentelijke reactie

Het project voorziet in wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van zonnevelden op de bodem en de biodiversiteit. Hierbij wordt het wetenschappelijke onderzoek als toegevoegde waarde beschouwd.

Op landelijk niveau is er behoefte aan onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar de impact van zonnevelden op de bodem, ecologie en biodiversiteit. Bestaande initiatieven zijn versnipperd en decentraal georganiseerd. LC Energy heeft nauwe banden met de Wageningen Universiteit en Research (WUR). De WUR heeft aangegeven deze locatie graag te willen gebruiken als proeftuin en is bezig met het ontwikkelen van een onderzoeksprogramma voor inpassing van zonne-energie. Zij willen onderzoek doen naar de effecten van zonnevelden op het landschap, biodiversiteit, bodemkwaliteit en voedselproductie. Tevens hebben de WUR en LC Energy contact gelegd met het Nationaal Consortium Zon in Landschap & Landbouw, en zij willen het zonneveld Nergena als kernproject opnemen in het Testveld Alliantie. Resultaten die volgen uit het onderzoek worden publiek toegankelijk en kan een directe bijdrage leveren aan beleidsontwikkeling voor toekomstige zonnevelden. Dit is een kans voor de gemeente Ede om zich op nationaal niveau te onderscheiden.

Het zonneveld heeft een netto-oppervlakte van ca. 8,3 hectare en bestaat uit verschillende hoogtes en rij-afstanden. Deze variatie in de hoogte van de panelen en rij-afstanden is ten behoeve van het uitvoeren van onderzoeken door Universiteit Wageningen.

Op donderdag 14 mei heeft RvO het onderzoeksvoorstel voor het SolarEcoPlus project officieel goedgekeurd. Daarmee is er specifiek voor het zonnepark Nergena € 450.000,- euro beschikbaar gesteld aan TNO en de WUR om gedurende 4 jaar wetenschappelijk onderzoek te verrichten (inclusief 0-meting) naar de ecologie en biodiversiteit in zonneparken. Specifiek bij Nergena wordt op 1 hectare bifacial zonnepanelen toegepast in vier innovatieve configuraties (verticale zonnepanelen, zonvolg systemen, Zuid-systeem en een Oost-West systeem). Daarmee is hoogwaardig onderzoek in het zonnepark gegarandeerd. Het technisch ontwerp is hierop aangepast.

¹² ABRvS 23 januari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:178.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

4.4. Zonneladder

Inhoud zienswijze

Wij bestrijden dat de voorgenomen ontwikkeling in lijn is met landelijk en gemeentelijk beleid. Nog in 2019 heeft minister van Economische Zaken en Klimaat in reactie op een initiatief van de Kamerleden Dik/Faber de zonne-ladder vastgesteld als afwegingskader inzake locatiekeuze voor zonnenvelden. De zonneladder wordt onderdeel van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De zonneladder geeft – kort samengevat – aan dat van ontwikkeling op landbouwgrond dan pas sprake kan zijn als blijkt dat geen restgronden of combinaties met andere bestemmingen mogelijk zijn. In de documentatie van de voorgenomen ontwikkeling wordt op geen enkele wijze duidelijk dat er moeite is gedaan om die voorkeurslocaties te inventariseren. Laat staan dat de conclusie getrokken zou kunnen worden dat er nu al geen alternatieven zijn.

Ook de gemeentelijke zonneladder geeft aan dat de productieve landbouwgrond als laagste trede in aanmerking komt om bedekt te worden met zonnepanelen. De gronden zijn in eigendom van de Wageningen Universiteit, die in ruime mate beschikt over gebouwen, andere bestaande bouwwerken en restgronden waarop zonnepanelen geplaatst kunnen worden.

Gemeentelijke reactie

Ten aanzien van het gemeentelijke beleid geldt dat het plan voldoet aan de Edese zonneladder uit de 'Wind- en zonnewijzer'. Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar de beantwoording van zienswijze 1.1.

Ten aanzien van het Rijksbeleid geldt dat voorop staat dat een gemeente niet is gebonden aan Rijksbeleid.¹³ Een bestuursorgaan is namelijk alleen gebonden aan zijn eigen beleid. Een gemeente hoeft daarom slechts rekening te houden met Rijksbeleid. Zowel de Nationale Omgevingsvisie als de 'Wind- en zonnewijzer' hanteren een voorkeur voor zonnepanelen op daken. In de NOVI staat het volgende over de voorkeursvolgorde:

Op dit moment worden in toenemende mate zonneparken in veldopstelling ontwikkeld, soms ten koste van de kwaliteit van het landelijk gebied. Om te stimuleren dat locaties zorgvuldig worden uitgekozen, heeft het Rijk in samenwerking met medeoverheden en andere belanghebbenden een voorkeursvolgorde uitgewerkt. De afwegingprincipes van de NOVI leiden tot een voorkeur voor zonnepanelen op daken en gevels van gebouwen. Het inpassen op daken en gevels draagt niet alleen bij aan het combineren van functies. Omdat hier al sprake is van bebouwing, zal het introduceren van zonnepanelen op deze plekken doorgaans minder invloed hebben op de kenmerken of identiteit van een gebied. Vanuit diezelfde principes hebben daarna onbenutte terreinen in bebouwd gebied de voorkeur. Om aan de gestelde energiedoelen te voldoen, kan blijken dat ook locaties in het landelijk gebied nodig zijn. Ook in dat geval gaat de voorkeur uit naar het zoeken van slimme functiecombinaties. Hoewel natuur- en landbouwgebieden daarbij niet volledig worden uitgesloten, ligt de voorkeur bij gronden met een andere primaire functie dan landbouw of natuur, zoals waterzuiveringsinstallaties, vuilnisbelten, binnenwateren of areaal in beheer van het Rijk (zoals Rijkswaterstaat, ProRail, Staatsbosbeheer), waaronder waar mogelijk bermen van spoor- en autowegen.

Deze voorkeursvolgorde houdt geen volgtijdelijkheid in. Na het verkennen van mogelijkheden voor het toepassen van zon-PV kan worden begonnen met het gelijktijdig benutten van gekozen mogelijkheden. Deze voorkeursvolgorde wordt meegenomen in de Regionale Energie Strategieën. Als onderdeel van het RES-proces zullen deze kwalitatief gewaardeerd worden in het Nationaal Programma RES. In deze waardering wordt gekeken hoe ruimtelijke belangen tegen elkaar zijn afgewogen. Daarbij zal voor zon-PV worden nagegaan of de voorkeursvolgorde uit de NOVI in deze afweging goed is betrokken. Daarnaast zal het Besluit Bouwwerken Leefomgeving (BBL) worden gewijzigd, waardoor gemeenten meer

¹³ ABRvS 15 augustus 2007, ECLI:NL:RVS:BB1740.

mogelijkheden krijgen voor het bevorderen van zon-PV op daken. Ook wordt de subsidieregeling SDE++ aangepast waardoor deze bijdraagt aan de voorkeursvolgorde.

De nationale voorkeursvolgorde is vergelijkbaar met de Edese zonneladder uit de 'Wind- en zonnewijzer'. De 'Wind- en zonnewijzer' staat dan ook niet op gespannen voet met de nationale voorkeursvolgorde.

Om aan de gestelde energiedoelen te voldoen, is ook in de NOVI niet uitgesloten dat agrarische gronden in aanmerking komen voor een zonneveld. Bovendien voorziet het plan in dubbel ruimtegebruik, waardoor sprake is van 'slimme functiecombinaties' in het landelijk gebied. Daarnaast geldt dat er geen volgtijdelijkheid is. Hierdoor kan er gestart worden met dit initiatief zonder dat eerst alle daken vol moeten liggen met zonnepanelen.

Verder geldt dat de nationale voorkeursvolgorde minder streng is dan de Edese zonneladder. In de nationale voorkeursvolgorde wordt namelijk slechts in zijn algemeenheid een voorkeur uitgesproken, terwijl de Edese zonneladder op perceelsniveau een strakke lijn hanteert.

Kortom, het onderhavige plan voldoet aan de zonneladders uit het gemeentelijke beleid en de NOVI.

Ten aanzien van het bestaan van alternatieven wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording van zienswijze 1.11.

De WUR heeft zelf haar daken gescand op de potentie voor zonnepanelen (draagkracht, aansluiting, toekomstperspectief, financiële haalbaarheid, etc.). De daken zijn maximaal goed voor ca. 11.000 zonnepanelen. Deze zonnepanelen zijn inmiddels al geplaatst.

Daarnaast is de WUR, als grootverbruiker in de regio, gevraagd om een verdere bijdrage te leveren aan de klimaatambities. Aangezien de WUR haar daken al maximaal benut, kunnen zij enkel gronden ter beschikking stellen voor wind- en zonne-energie. De WUR heeft haar minste rendabele gronden beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van duurzame energieprojecten. Echter heeft de WUR aangegeven niet zelf een zonneveld te willen ontwikkelen, dat is geen corebusiness. LC Energy is gevestigd op de Wageningen Campus en heeft zich bereid getoond het initiatief hiervoor te willen nemen.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

4.5. Tijdelijkheid

Inhoud zienswijze

Wij hebben bezwaar tegen het verlenen van een tijdelijke ontheffing voor deze functie. De vraagontwikkeling rond duurzame energie zal binnen de periode van 20-25 jaar echt nog toenemend zijn. Eigenaren en gebruikers hebben een voor de hand liggend streven naar maximale financiële benutting van gronden. We vrezen dan ook dat handhaving zal uitblijven of falen, of dat de functie voor het einde van de gebruikperiode planologisch bestendigd zal worden waardoor ontneming aan het agrarisch areaal én de verstorende werking op de gebiedsverkaveling definitief zijn.

Gemeentelijke reactie

Het gaat om een tijdelijk project, omdat het zonneveld voor een periode van 20 jaar met een maximale uitloop tot 25 jaar zal worden gebruikt. De grond wordt gedurende deze periode door de initiatiefnemer gepacht van de Wageningen Universiteit. Na een periode van 20 of 25 jaar wordt het zonneveld ontmanteld en zal de grond weer worden teruggegeven aan de grondeigenaar. Dit is ook geborgd in de overeenkomst met de grondeigenaar. Om de tijdelijkheid te waarborgen, wordt aan de omgevingsvergunning het voorschrift verbonden dat de vergunning geldt voor een periode van maximaal 25 jaar die begint na aanvang van de bouwwerkzaamheden. Na deze periode dienen alle bouwwerken (zonnepanelen, hekwerken, onderstation, trafohuisjes, enz.) binnen twee maanden te worden verwijderd en kunnen de gronden weer hoofdzakelijk agrarisch worden gebruikt. Daarnaast zorgt dit ervoor dat de landschappelijke en ecologische winst na 25 jaar niet teniet wordt gedaan.

Omdat het hier om een tijdelijke omgevingsvergunning gaat, zal de grond niet positief worden bestemd in een nieuw bestemmingsplan of omgevingsplan. Hierdoor blijft de agrarische bestemming behouden.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

4.6. Bodembiodiversiteit

Inhoud zienswijze

In de ruimtelijke onderbouwing, de MER, Natuurtoets en Flora & Fauna onderzoek is een verwijtbare beperking zichtbaar op direct visueel waarneembare biotopen. In de transitie naar duurzaam bodembeheer leert de landbouw steeds beter het belang kennen van bodembiodiversiteit en het verband tussen ondergrondse en bovengrondse processen. Om een indruk te geven van de flora en fauna die dan over het hoofd is gezien, onderstaand een opgave van bodemleven in vruchtbare grond (Stockli 1950): Per hectare zijn aanwezig: Bacteriën en actinomyceten 10.080 kg, Schimmels 10.000 kg, Protozoën 379 Kg, Nematoden (aaltjes) 50 Kg, Springstaarten 6.5 Kg, Mijten 4,4 Kg, Enchytraeen 15 Kg, Duizendpoten, insecten, spinnen 67 Kg, Regenwormen 4.000 Kg en mollen 1 Kg.

Dat dit ondergrondse leven minder goed met het blote oog waarneembaar is, maakt het niet minder belangrijk en maakt niet dat de gevolgen van de voorgenomen ontwikkeling niet onderzocht hoeven te worden.

Al het bodemleven wordt gevoed door de fotosynthese van de bodemgewassen. Direct via wortellexudaten (suikers, organische zuren, aminozuren, maar ook antibiotica) of indirect via opbouw van organische stof (wortel- en gewas-resten). Wegnemen van een groot deel van het zonlicht onttrekt voedselbronnen aan het bodemleven. Wij vrezen dan ook dat grootschalige zonnevelden op landbouwgrond een ware ecologische ramp zullen veroorzaken waarvan we de gevolgen pas in zullen zien als het te laat is.

Gemeentelijke reactie

Met betrekking tot flora en fauna geldt dat het plan niet in strijd is met de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming. Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar paragraaf 4.4 van de toelichting op de omgevingsvergunning en de bijlage 'Natuurtoets'.

Rondom de nieuwe beplanting zullen er verschillende microklimaten ontstaan. Hierdoor blijven nieuwe voedselbronnen beschikbaar voor het bodemleven. Daarnaast wordt er geen kunstmeststof meer toegepast, dit is ook gunstig voor het bodemleven.

Juist bij het zonneveld Nergena gaat de WUR het recent ontwikkelde meetprotocol voor biodiversiteit en bodemkwaliteit toepassen om de impact voor en na de installatie van het zonneveld te monitoren. Dit meetprotocol beschrijft de onderdelen die zullen worden gemonitord binnen het zonneveld: <https://zoninlandschap.nl/u/files/MeetprotocolZonInLandschap.pdf>.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

4.7. Wat wil de gemeente Ede?

Inhoud zienswijze

Het is niet duidelijk wat de gemeente wilt op het gebied van duurzame landbouwbodems.

Gemeentelijke reactie

De beleidsmatige afweging om een zonneveld op agrarische grond te realiseren is gebaseerd op de 'Wind- en zonnewijzer'. Deze afweging is verwerkt in de toelichting op de omgevingsvergunning. Bovendien is het zonneveld niet in strijd met de 'Landbouwvisie Ede'. Verder heeft de initiatiefnemer een 'aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling' opgesteld. Uit de beoordeling blijkt dat het is uitgesloten dat er belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn. De aanvraagnotitie en het besluit zijn als bijlage bij de toelichting gevoegd.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

4.8. Overlast omliggende percelen

Inhoud zienswijze

Gevreesd wordt dat omliggende agrarische gronden te maken zullen krijgen met een toename van onkruiden of ongewenste ongedierte. Dit zal betekenen dat de omliggende agrariërs te maken zullen krijgen met een toename van bestrijdingskosten.

Gemeentelijke reactie

Omdat het zonneveld Nergena wordt ingezet als onderzoeksfaciliteit, zijn over de specifieke kruidenmengsels nog geen afspraken gemaakt, zodat er vrijheid blijft in het selecteren van de grasmengsels t.b.v. onderzoek. De samenwerking met het Levend Archief wordt momenteel geconcretiseerd. In samenwerking met het Levend Archief en de WUR zullen inheemse en bedreigde soorten kunnen worden ingezaaid om de biodiversiteit verder te versterken. Hierbij worden soorten toegepast die van nature in de omgeving voorkomen en een bijdrage leveren aan insectenpopulaties, waaronder wilde bijen. Wilde bijen zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor de bestuiving van gewassen en hebben daarin een rol in het agrarisch systeem. Bovendien zijn graslanden met kruiden beter bestand tegen droogte. Uit onderzoek blijkt dat vee in kruidenrijke weides gezonder is. We zien dan ook geen aanleiding te veronderstellen dat dit nadelig zou zijn.

Ten aanzien van het voorkomen van ongewenste onkruiden en opschot wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording van zienswijze 1.8.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

4.9. Tegenprestatie

Inhoud zienswijze

Ten slotte attenderen we u op afspraken over de Menukaart Regio Food Valley. De Regio Food Valley is een samenwerking tussen regionale overheden, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen waar onder meer de gemeente Ede toe behoort. Deze kaart bevat beleidsregels en praktische tools om maatwerk te bieden bij de uitbreiding van bedrijven in het buitengebied. Hierin zijn tegenprestaties opgenomen. Zo gelden voor "Niet grondgebonden veehouderijen", naast de reguliere randvoorwaarden, bij een bestemmingsplanherziening de Menukaart voorwaarde "Extra maatschappelijke tegenprestatie(s) op basis van een bijdrage van € 15 à 20 (ex BTW) per 1 m² uitbreiding. Voor een zonnepark van ca. 10.4 ha gaat het dan om een maatschappelijke tegenprestatie van € 156.000 - 208.000,- (ex BTW). We vinden nergens in de onderbouwing dat aan deze voorwaarde voldaan wordt.*

Gemeentelijke reactie

De gemeente Ede heeft een groot buitengebied met daarin verschillende kleinschalige landschapstypen. Door de ligging tussen de Veluwe en de Vallei heeft het gebied een rijke ontwikkelingsgeschiedenis die tot op heden terugkomt in het landschap. Voor inpassing van initiatieven gelden hier de "omgangsvormen" voor het landelijk gebied zoals onder meer toegepast in de Menukaart Regio Food Valley. Bij de beoordeling wordt gekeken naar zorgvuldige maatschappelijke inpassing, voorkomen van onaantoonbare negatieve neveneffecten, het voldoen aan wettelijke normen en de eventuele maatschappelijke tegenprestatie in de vorm van een financiële bijdrage.

De Menukaart is zowel geschreven voor agrarische bedrijven als voor niet-agrarische bedrijven. De Menukaart ziet bij uitbreidingen van niet-agrarische bedrijven vooral op een extra inzet op ruimtelijke kwaliteit (bijv. landschapselementen, natuurwaarden, beeldkwaliteit en architectuur) of op milieu en water (bijv. maatregelen op het vlak van water, verdroging, luchtkwaliteit en geluidskwaliteit).

In tegenstelling tot wat reclamant 4 beweert, maken de agrarische gronden op dit moment geen deel uit van een 'niet grondgebonden veehouderij' en het project voorziet niet in de uitbreiding van een 'niet grondgebonden veehouderij'. Daarnaast gaat het hier om nieuwvestiging. De Menukaart is geschreven voor de uitbreiding van bedrijven, maar niet voor de nieuwvestiging van bedrijven.

Aan de initiatiefnemer is daarentegen wel gevraagd om een toegevoegde waarde te realiseren, omdat de 'Wind- en zonnewijzer' een verwijzing bevat naar de Menukaart. Dit is ook in lijn met het 'Nee, tenzij'-principe uit de 'Wind- en zonnewijzer', omdat daar ook een toegevoegde waarde wordt gevraagd. Bij de toegevoegde waarde is aansluiting gezocht bij de voorwaarden die gelden voor een maatwerkontwikkeling.

Menukaart: Sloopmeters

In principe is inzet van sloopmeters vereist, conform de hoogst genoemde staffel (3 *sloopmeters per m² bedrijfsbebouwing*) in het regionale functieveranderingsbeleid voor niet-agrarische bedrijven. De huidige prijs van een sloopmeter is 150 euro. Het eisen van sloopmeters is niet haalbaar, omdat er ca. 5,5 hectare aan zonnepanelen in het veld wordt gerealiseerd. Dit leidt tot $(55.000 \times 3 \times 150 =)$ 24.750.000 euro aan sloopmeters. Ten eerste komt hierdoor de business case van de initiatiefnemer in gevaar. Bovendien zijn er niet zoveel sloopmeters in de markt. Verder gaat het hier om een tijdelijke omgevingsvergunning van 25 jaar. Hierbij wordt het bestemmingsplan niet herzien en blijft de agrarische bestemming behouden.

Kortom, het is niet wenselijk om sloopmeters te vragen.

Menukaart: Extra maatschappelijke tegenprestatie

Verder is volgens de Menukaart een extra maatschappelijke tegenprestatie vereist. De maatschappelijke tegenprestatie wordt geraamd op 8% van de bouwsom. Dit komt neer op een bedrag van $(0,08 \times 592.000 =)$ 47.360 euro, excl. BTW.

Met het zonnenveld Nergena biedt de initiatiefnemer een aanzienlijk grotere maatschappelijke meerwaarde dan door reclamant 4 wordt voorgesteld.

De éénmalige investering voor de landschappelijke inpassing ligt naar verwachting al hoger dan het voorgestelde bedrag. Daarnaast zal dit ook nog jaarlijks moeten worden onderhouden. Initiatiefnemer hoopt dit met lokale partijen voordeliger te kunnen oplossen (lokale werkgelegenheid). Ook wordt 50% van het eigen vermogen beschikbaar gesteld voor crowdfunding t.b.v. de inwoners van de gemeente. Het rendement hierover komt ten goede aan de inwoners van de gemeente Ede, daarmee wordt nogmaals een aanzienlijke maatschappelijke tegenprestatie geleverd. Hier bovenop heeft RvO op 14 mei 2020 de financieringsaanvraag voor het SolarEcoPlus-project goedgekeurd. Daarmee wordt een onderzoeksbudget van 450.000 euro gegarandeerd om wetenschappelijk onderzoek uit te voeren op het zonnepark Nergena. Daarnaast wordt ook nog een communautair gemeenschapsfonds opgericht.

Voor initiatiefnemer heeft het zonnenveld Nergena een strategisch belang (behoefte aan wetenschappelijk onderzoek), waarbij het financieel belang ondergeschikt is. Juist door deze aanzienlijke maatschappelijke meerwaarde voor landschappelijke inpassing, financiële participatie en wetenschappelijk onderzoek is het financiële rendement van het zonnenveld beperkt. Deze drie aspecten gezamenlijk vormen een veelvoud van het voorgestelde bedrag aan maatschappelijke meerwaarde.

Conclusie

Deze zienswijze leidt tot aanpassing van het plan. De maatschappelijke tegenprestatie is verwerkt in het plan en is opgenomen in de anterieure overeenkomst. In de toelichting is een extra paragraaf over de Menukaart Regio FoodValley en de extra maatschappelijke tegenprestatie opgenomen.

5. [...], hierna reclamant 5

Deze zienswijze is medeondertekend door 3 personen.

5.1. Energiecentrale in buitengebied

Inhoud zienswijze

Een zonnenveld van 8 ha is een energiecentrale en hoort thuis op een industrieterrein i.p.v. agrarische grond. Daarbij komt dat veel bedrijfspanden nog geen zonnepanelen hebben. Natuurlijk het is economisch minder aantrekkelijk om daken vol te leggen met zonnepanelen. Het massale van een

zonneveld drukt de kosten. Het is echter de vraag of economisch belang, kosten, en winst hier een hoofdrol mogen spelen. Elektriciteit is tegenwoordig een eerste levensbehoefte. Maar dat geldt net zo goed voor voedsel en in zekere zin ook voor het "groene hart" tussen de steden Wageningen, Ede en Veenendaal waar veel mensen even ontspannen, genieten en tot rust komen. Er moet dan echter wel natuur zijn en geen industrie.

Gemeentelijke reactie

Een zonneveld is aan te merken als bedrijfsmatige activiteit. Voor de aanleg van zonnepanelen is een Edese zonneladder gemaakt in de 'Wind- en zonnewijzer'. Uit deze Edese zonneladder blijkt dat het mogelijk is om een zonneveld op agrarische landbouwgrond te realiseren, mits de stappen van de Edese zonneladder op perceelsniveau worden doorlopen. In dit geval wordt voldaan aan de 'Wind- en zonnewijzer'. Korteidshalve wordt hierbij verwezen naar de beantwoording van zienswijze 1.1.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

5.2. Tijdelijkheid

Inhoud zienswijze

Het is niet de verwachting dat er over 20 jaar een lagere energiebehoefte is. Dat doet vermoeden dat het begrip tijdelijk slechts een sluiproute is om binnen te komen. Een door de markt gedicteerde aanleg van zonneparken, op plekken waar dit landschappelijk niet gewenst is, kan hiermee worden gelegitimeerd.

Na 20 jaar, wanneer de panelen eigenlijk opgeruimd moeten worden kan het maar zo gebeuren dat er gezegd wordt: Alle infrastructuur ligt er nu, dus is dit de meest geschikte plaats voor een zonneveld met nieuwe (wellicht efficiëntere panelen). Wat blijft er dan over van tijdelijkheid. Zeker wanneer een vergunning verleend wordt op basis van een zogenaamde kruimelvergunning. Na 20 jaar geen bemesting en een ongelijke verdeling van het hemelwater zal de bodem en bodemstructuur dermate beschadigd zijn dat het vele jaren erna niet bruikbaar is als landbouwgrond. Dit blijkt uit een onderzoek dat uitgevoerd is bij de WUR (april 2019)"

"De voornaamste zorg is dat minder licht en een andere verdeling van het water via minder planten(wortels) zullen leiden tot minder bodemleven en lagere organische stofgehalten. Dit is met name van belang als de grond later, na bijvoorbeeld 25 jaar, door een volgende generatie weer voor landbouw gebruikt zou worden. Uit langetermijnbemestingsproeven weten we dat opbouw van het organische stofgehalte in de bodem langzaam gaat en vaak pas na meer dan 10 jaar meetbaar wordt."

Gemeentelijke reactie

Met betrekking tot de tijdelijkheid van de omgevingsvergunning wordt korteidshalve verwezen naar de beantwoording van zienswijze 4.5. Overigens is in dit geval geen sprake van een zogenoemde 'kruimelvergunning' (artikel 2.12, lid 1, sub a, onder 2° Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), maar van een 'projectafwijkingbesluit' (artikel 2.12, lid 1, sub a, onder 3° Wet algemene bepalingen omgevingsrecht).

Met betrekking tot de bodemgesteldheid na afloop van de vergunningstermijn van 25 jaar geldt dat uit het 'Besluit aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling' blijkt dat het project niet leidt tot ontoelaatbare c.q. onherstelbare milieugevolgen voor de omgeving.

Daarnaast wordt op deze locatie, uniek in Nederland, juist wetenschappelijk onderzoek verricht naar o.a. het organische stofgehalten in de bodem. Het recent opgestelde meetprotocol beschrijft de onderdelen die zullen worden gemonitord binnen het zonneveld:

<https://zoninlandschap.nl/u/files/MeetprotocolZonInLandschap.pdf>.

Verder is het niet de WUR die heeft geconstateerd dat er een verstoring van het bodemleven optreedt in zonnevelden. Er is een rapport van een aantal studenten die na de droge zomer van 2018 in vier zonnevelden metingen hebben gedaan. Daaruit konden ze geen statistisch significante conclusies trekken. Er waren slechts aanwijzingen dat er onder de panelen stroken grond erg droog werden en dat daar weinig regenwormen zaten. Gezien de omstandigheden kan dit tijdelijk van aard zijn

geweest. Er is geen wetenschappelijke onderbouwing voor de bewering dat de bodem ernstig verstoord zal worden.

Tijdens een verkennend onderzoek van Wageningen Environmental Research in 2019, ongepubliceerde data, zagen we in tien zonnevelden over het algemeen geen kale stroken onder de zonnepanelen. De vegetatiebedekking onder de panelen was over het algemeen voldoende voor het bodemleven.

Kennis over bij welk ontwerp (hoogte, lichtspleten, helling, expositie) er zeker geen negatieve effecten op het bodemleven optreden is juist een van de beoogde onderwerpen van onderzoek in Nergena. De verwachting is dat de meest gekozen opstellingen nu al geen groot effect hebben. Uitgangspunt bij de gedragscode van Holland Solar is om geen zonnevelden te bouwen met een negatief effect op de bodemvruchtbaarheid. Dat is ook al het streven voor Nergena. De wetenschappelijke onderbouwing ontbreekt echter nog.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

5.3. Weg van de minste weerstand

Inhoud zienswijze

De aanleg van een zonneveld, niet eens voor eigen gebruik, is de weg van de minste weerstand. Van een universiteit mag men meer innovatie verwachten. Het recent in het nieuws gekomen antizonnepaneel is daar o.a. een voorbeeld van. Laat er onderzocht worden of/hoe zonnepanelen te combineren zijn met de landbouw. En mogen we dat van een in oorsprong landbouwuniversiteit niet verwachten dat ze juist zoeken naar alternatieven om kostbare landbouwgrond te sparen? Of naar meervoudig grondgebruik? Verder is het natuurlijk een zwak argument dat het zonneveld als onderzoeksterrein zal dienen. Inmiddels zijn er al een fors aantal zonnevelden in Nederland. Laat de WUR aan de exploitanten van die velden toegang vragen tot die terreinen. Op die manier blijft het onderzoek ook niet beperkt tot één grondsoort en één locatie.

Gemeentelijke reactie

Met betrekking tot alternatieven wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 1.11.

Met betrekking tot het wetenschappelijk onderzoek wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 4.3.

Naast het zonneveld Nergena is initiatiefnemer met het onderzoeksconsortium bezig met het opzetten van additionele onderzoekslocaties, zodat de effecten op drie bodemsoorten kunnen worden onderzocht: zand, veen en klei. Het zonneveld Nergena, op steenworp afstand en op grond van de WUR vormt daarbinnen het kernproject.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

5.4. Tegenprestatie

Inhoud zienswijze

Het is voor de gemeente Wageningen natuurlijk wel gemakkelijk dat de energie voor hun stad wordt opgewekt in buurgemeente(n). Echter als alle omliggende gemeenten aanspraak gaan maken op het Binnenveld blijft er geen natuur over en verandert het "groene hart" in een energiecentrale. Aan de zuidzijde van Wageningen is er wellicht ruimte om panelen op het water te leggen (de Wageningse geul). Ook is een stuk van de Rijndijk dat erg geschikt ligt ten opzichte van de zon. Waarom wordt er bij de dijkverzwaring niet gelijk een verduurzaming aangebracht door de installatie van zonnepanelen? subconclusie: De RES heeft toch al fors voeten in aarde. Laat de gemeenten eerst naar eigen mogelijkheden kijken alvorens uit te kijken naar buurgemeenten.

Een andere aanvliegroute zou natuurlijk kunnen zijn om vergunning te verlenen op basis van een tegenprestatie. De WUR mag een zonneveld aanleggen als de gemeente Ede, om invulling te geven aan de RES, een windturbine mag bouwen in de haven van Wageningen.

Conclusie: Als gemeente Wageningen bereid is dit te verlenen, wat is dan de meerwaarde van een zonnepark op bodem van een buurgemeente ten opzichte van eigen energieopwekking? Is dan gemeente Wageningen niet bereid tot een dergelijke vergunning, waarom dan zo coulant naar een buurgemeente?

Gemeentelijke reactie

Dit initiatief is niet afkomstig van de gemeente Wageningen. De initiatiefnemer is LC Energy die voor maximaal 25 jaar gronden pacht van de Wageningen Universiteit.

Met betrekking tot alternatieven wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 1.11. Bij de beoordeling is geen sprake van een deal over een tegenprestatie tussen de gemeente Ede en de gemeente Wageningen. Bovendien wordt de energieopgave regionaal bekeken. Zie ook de Regionale Energiestrategie (RES). Of een locatie nu in Wageningen of Ede valt is niet zo relevant voor de totale opgave.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

6. [...], hierna reclamant 6

Met betrekking tot de zienswijzen over onkruid; aantasting van het woongenot, en; de zichtlijnen en de hoogte van de aanplant wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording van zienswijze 3.2, 3.4 en 3.5.

6.1. Aantasting leefgebied van diersoorten

Inhoud zienswijze

Op ons perceel bevindt zich een bosje met poel van het voormalige kasteel Nergena. Fazanten, kieviten, hazen en reeën hebben in en rond dit bosje en poel hun leefgebied. Het zonneveld ligt exact in de verbindingroute van de reeën tussen het betreffende bosje/poel en een bosje aan de Dijkgraaf. Het zonneveld verstoort dat gebied. De reeën zullen op het hekwerk stuiten en dit leefgebied gaan mijden. De velden voor het beoogde zonneveld functioneren nu als kuikengebied voor de kieviten die broeden op de intensief bewerkte percelen van de WUR ten zuiden van het beoogde zonneveld. Dit kuikengebied zal verdwijnen aangezien onder en rond zonnepanelen de kievitskuikens niet verdedigd kunnen worden door hun ouders. Dit verdedigen gebeurt namelijk vliegend. Het gevolg is dat er meer predatie zal optreden.

Gemeentelijke reactie

Met betrekking tot flora en fauna geldt dat het plan niet in strijd is met de Wet natuurbescherming (soortenbescherming en gebiedsbescherming) en het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar paragraaf 4.4 van de toelichting op de omgevingsvergunning en de bijlagen 'Natuurtoets' en de 'Notitie onderbouwing stikstofdepositie'.

Het zonneveld bestaat uit twee separate onderdelen. Beiden worden omheind door een hekwerk. Tussen beide delen is er sprake van voldoende beschutting van beplanting, voedselaanbod en rust voor reeën en grotere zoogdieren om het plangebied te doorkruisen. Voor dassen en kleinere zoogdieren worden op diverse plekken in het hekwerk faunapassages geplaatst, zodat het zonneveld voor hen geen barrière vormt. Aanvullend biedt de maaswijdte van het gaas voldoende ruimte voor kleine zoogdieren, amfibieën en reptielen om het zonneveld te passeren en te gebruiken. Rondom het zonneveld worden aanvullend besdragende plantsoorten toegepast, die als voedselbron en beschutting dienen voor de dieren in het gebied. Door de toename van het voedselaanbod wordt het leefgebied voor meerdere soorten versterkt/vergroot.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

6.2. Edese zonneladder

Inhoud zienswijze

Zonneveld Nergena ligt in een "nee tenzij" gebied voor grote zonnenvelden. De Wind- en zonnewijzer van de gemeente Ede (feb 2019) wijst ook "ja tenzij" gebieden aan voor grote zonnenvelden. Vreemd dat dan het eerste grote zonneveld in de gemeente Ede uitgerekend in een "nee tenzij" gebied zou moeten worden gerealiseerd. Daarnaast bevindt de locatie zich op trede 4 van de zonneladder. De betreffende locatie kan niet worden gebruikt voor de aanleg van een zonneveld zolang niet eerst de mogelijkheden in de "ja tenzij" gebieden en op treden 0 t/m 3 zijn benut.

Gemeentelijke reactie

Kortheidshalve wordt hierbij verwezen naar de beantwoording van zienswijze 1.1.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

7. [...], hierna reclamant 7

Met betrekking tot de zienswijzen over de 'Wind- en zonnewijzer'; de 'Landbouwvisie Ede'; kringlooplandbouw; Binnenveld en open gebied; burgerparticipatie; financiële participatie; bijdrage energie zonneweide aan doelstelling gemeente Ede; onkruid; ecologie; open landschap, natuurlijke waarden, wildstand, flora en fauna, reflectie, en; alternatieven wordt kortheidshalve verwezen naar de beantwoording van zienswijze 1.1 t/m 1.11.

7.1. Waardedaling en planschade

Inhoud zienswijze

Door het zonnepark zal ons bedrijf en grond in waarde gaan dalen. Wij willen dan ook, op uw kosten, een taxatie uit laten voeren voor de waardebepaling en waardevermindering van ons bedrijf. We vrezen waardevermindering van ons bedrijf. We gaan er hoe dan ook schade van ondervinden. Mochten de plannen toch doorgezet worden, dan zal planschade betaald moeten worden.

Gemeentelijke reactie

Het staat belanghebbenden altijd vrij om een planschadeverzoek in te dienen na onherroepelijkheid van de omgevingsvergunning. Voor een planschadeverzoek dienen leges betaald te worden. Bij de behandeling van eventuele planschadeclaims geldt de "Procedureverordening voor advisering over aanvragen om tegemoetkoming in planschade 2008" van de gemeente Ede.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

7.2. Bestemmingsplan

Inhoud zienswijze

Het zonnepark is een opstap naar een verandering in het bestemmingsplan, van agrarisch naar industriegebied. Wij vrezen dat het zonnepark een vrijbrief is voor de WUR om in de toekomst verdere bebouwing gelegaliseerd te krijgen. Onze agrarische ontwikkeling c.q. uitbreiding wordt zodoende belemmerd.

Gemeentelijke reactie

Kortheidshalve wordt hierbij verwezen naar de beantwoording van zienswijze 4.5.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

8. [...], hierna reclamant 8

8.1. Economische keuzes voor de korte termijn

Inhoud zienswijze

Het hoogste rendement tegen een zo laag mogelijke investering is de enige reden dat er gekozen is voor deze locatie tot 'zonneveld'. Het Binnenveld, de Kraats en Nergena is het groene hart van de zuidelijke Valleiregio. Economische redenen hebben er een onderschikt belang in relatie tot het landschap. De combinatie van natuur, landbouw, kleinschalige recreatie en ruimtelijk wonen zijn dan ook de enige bestemmingen die nog in te passen zijn. Met louter een economisch belang als doel kan de omgevingsvergunning niet worden verleend.

Gemeentelijke reactie

Hoewel de initiatiefnemer een economisch belang heeft bij het project, is dit belang niet van doorslaggevende betekenis geweest.

De beleidsmatige afweging om een zonneveld op agrarische grond te realiseren is gebaseerd op de 'Wind- en zonnewijzer'. Deze afweging is verwerkt in de toelichting op de omgevingsvergunning. Bovendien is het zonneveld niet in strijd met de 'Landbouwvisie Ede'. Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar de beantwoording van zienswijze 1.1, 1.2, 1.4 en 4.9.

Kortom, er is niet sprake van louter een economisch belang van de initiatiefnemer.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

8.2. Vormvrije m.e.r. onvoldoende

Inhoud zienswijze

Met het accepteren van de vormvrije m.e.r., waarin de conclusie is getrokken dat er geen gevolgen zijn voor het milieu lijkt er een hele korte afslag te worden genomen richting besluitvorming. Het milieu is natuurlijk een ruim begrip, maar een klein onderzoek naar het gekozen gebied, de tot nu toe bekende effecten van zonnevelden op het 'milieu' doen mij vermoeden dat niet alle kennis is meegenomen. Hoe ironisch is het dat studenten van de WUR een onderzoek hebben gedaan naar de effecten van zonnevelden op de bodem.

De belangrijkste conclusies van de WUR is dat het bodemleven ernstig verstoord wordt. De verstoring heeft diverse oorzaken, maar voornamelijk gerelateerd aan uitdroging. De uitdroging is vergelijkbaar met stedelijke bebouwing. De gemeente Ede is bereid om bij Nergena haar onverstoorde bodem te verstoren, ten behoeve van de WUR, die reeds een gebied van 182 hectare verstoort. Met de ernstige verstoring van de bodem in een tot nu toe ongestoord gebied kan de omgevingsvergunning niet worden verleend.

Gemeentelijke reactie

Het is niet de WUR die heeft geconstateerd dat er een verstoring van het bodemleven optreedt in zonnevelden. Er is een rapport van een aantal studenten die na de droge zomer van 2018 in vier zonnevelden metingen hebben gedaan. Daaruit konden ze geen statistisch significante conclusies trekken. Er waren slechts aanwijzingen dat er onder de panelen stroken grond erg droog werden en dat daar weinig regenwormen zaten. Gezien de omstandigheden kan dit tijdelijk van aard zijn geweest. Er is geen wetenschappelijke onderbouwing voor de bewering dat de bodem ernstig verstoord zal worden.

Tijdens een verkennend onderzoek van Wageningen Environmental Research in 2019, ongepubliceerde data, zagen we in tien zonnevelden over het algemeen geen kale stroken onder de zonnepanelen. De vegetatiebedekking onder de panelen was over het algemeen voldoende voor het bodemleven.

Kennis over bij welk ontwerp (hoogte, lichtspleten, helling, expositie) er zeker geen negatieve effecten op het bodemleven optreden is juist een van de beoogde onderwerpen van onderzoek in Nergena. De verwachting is dat de meest gekozen opstellingen nu al geen groot effect hebben. Uitgangspunt de

gedragscode van Holland Solar is geen zonnevelden te bouwen met een negatief effect op de bodemvruchtbaarheid. Dat is ook al het streven voor Nergena. De wetenschappelijke onderbouwing ontbreekt echter nog.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

8.3. Stimuleren serieuze alternatieven

Inhoud zienswijze

Om belasting van het landschap te voorkomen dient gekozen te worden voor opties die iets meer investering vragen, maar zeker niet kansloos zijn. Zon zoekt dak zullen we maar zeggen, maar dan ook beschikbaar voor grote daken.

Voor startende ondernemers is het lastig om zonnepanelen op daken te financieren. Als voorbeeld wordt hier de situatie genoemd waarbij een asbestdak van 2.000 m² moet worden vervangen en men op het nieuwe dak zonnepanelen wil. Zou de gemeente Ede dit soort initiatieven financieren, wat 'de markt' in heel veel situaties niet doet, is de kans groot dat veel daken alsnog bedekt kunnen worden met panelen en de gemeente haar doelstellingen op de lange termijn behaalt.

Gemeentelijke reactie

Het realiseren van zonnepanelen op daken kan in veel gevallen vergunningvrij (zie bijlage II, artikel 2, lid 6 van het Besluit omgevingsrecht).

Met betrekking tot financiering geldt dat bij het Rijk een SDE-subsidie kan worden aangevraagd. Deze exploitatie is juist bedoeld om alle duurzame energieprojecten te kunnen stimuleren, waaronder ook zonne-energie op daken vanaf ca. 60 zonnepanelen. De afgelopen jaren is ook ruim 80-90% van het aangevraagde vermogen aan zonnepanelen benut voor initiatieven op daken en daar is initiatiefnemer ook groot voorstander van. Omdat Nederland zo goedkoop mogelijk de energietransitie wil doorvoeren, is er (helaas) steeds minder ruimte om extra kosten te financieren, deze zullen gefinancierd moeten worden door initiatiefnemers zelf.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

8.4. Gewaagd alternatief

Inhoud zienswijze

Als gewaagd alternatief wil ik nog een optie benoemen die bijdraagt aan de milieudoelstellingen van de gemeente Ede en laat zien aan iedereen die langs Ede rijdt hoe je daar invulling aan kunt geven. Gericht op het zuiden, als een lichte grijze streep tussen Ede en Bennekom ligt de A12. Plaats langs de A12 aan de noordzijde wanden met zonnepanelen en vang een aantal vliegen in één klap.

Gemeentelijke reactie

Op dit moment zijn er plannen om zonnepanelen te realiseren bij de geluidswal van de A12. Hiervoor heeft een initiatiefnemer overlegd met de gemeente en vervolgens is een schetsplan ingediend. De gemeente heeft aangegeven onder voorwaarden medewerking te willen verlenen als er een omgevingsvergunningaanvraag wordt ingediend.

Om aan de doelstelling van de 'Wind- en zonnewijzer' te voldoen, zijn naast de initiatieven bij de zonnewal van de A12 en Nergena, nog meer initiatieven nodig.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9. Stichting Milieuwerkgroepen Ede, hierna reclamant 9

9.1. Aantasting landschappelijke waarden

Inhoud zienswijze

De aanleg van een groot zonneveld op deze plek zou een industrialisering en verrommeling van het nu nog gawe open agrarische landschap betekenen. Het zonneveld zal volgens de ingediende plannen weliswaar met heggen afgeschermd worden, maar omdat de zonnepanelen tot 2m hoog komen, zullen in elk geval in het winterseizoen vooral zonnepanelen, hekken en transformatorhuisjes te zien zijn. De landschappelijke (en daarmee ook de recreatieve) waarde neemt af. Er zijn in de gemeente Ede voldoende alternatieve locaties voor grotere zonnevelden. In onze ogen zijn de Edese Wind- en Zonnewijzer en de Kansenskaart Zonne-energie bij de beoordeling van Zonneveld Nergena (een “nee tenzij” locatie) dan ook op oneigenlijke wijze toegepast.

Gemeentelijke reactie

Met betrekking tot verrommeling en aantasting van het landschap wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 1.4.

Met betrekking tot alternatieven wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 1.11.

Met betrekking tot de ‘Wind- en zonnewijzer’ wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 1.1 en zienswijze 1.4.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9.2. Waardevolle bomen bedreigd

Inhoud zienswijze

Volgens de “Vormvrije m.e.r. beoordelingsnotitie, Zonneveld Nergena, Ede” zouden er op het terrein waar het zonneveld gepland is slechts twee bomen staan. Dit klopt niet. In totaal gaat het om zes bomen met stamomtrek van meer dan 2m; een vrijstaande beuk (stamomtrek > 3m), een vrijstaande zomereik (stamomtrek ca. 2m) en een rijtje van vier zomereiken langs het noord-zuid over het terrein lopende slootje. Een van die eiken heeft een stamomtrek van ruim 3 meter, de andere drie hebben een stamomtrek van rond de twee meter. Al deze zes bomen zijn waardevolle restanten van oud houtbestand (vermoedelijk van voor 1950). Het ziet ernaar uit dat bij aanleg van het zonneveld al deze bomen het veld zouden moeten ruimen. Dit is een grove aantasting van bestaande landschappelijke en ecologische waarden. De zes bomen zijn van belang voor vogels en vleermuizen. Ze zijn niet zomaar te ‘compenseren’ door nieuwe aanplant. De bomen zijn als monumentale en ecologisch waardevolle landschapselementen kapvergunningsplichtig en verdienen het om bewaard en gekoesterd te worden.

Gemeentelijke reactie

In de ‘Aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.’, de toelichting en het landschappelijk inpassingsplan is vermeld dat het plangebied een vrij open weiland is met twee solitaire bomen. Rondom het plangebied zijn enkele bosvakken en singels te vinden. De solitaire eiken zijn weergegeven op afbeelding 11 in het landschappelijk inpassingsplan. Uit deze afbeelding blijkt dat er meer dan twee bomen zijn en dat deze zijn meegenomen in de beoordeling. De tekst in de toelichting (paragraaf 2.1.4) en het landschappelijk inpassingsplan (pagina 20, 21 en 63) zijn hierop aangepast.

Vier bomen zijn aan te merken als waardevol en twee bomen zijn aan te merken als monumentaal. De te kappen bomen zijn meegenomen in de beoordeling. In paragraaf 2.3 van het landschappelijk inpassingsplan is aangegeven dat de beplanting buiten het plangebied behouden blijft en niet wordt aangetast tijdens de werkzaamheden. De erven in de omgeving zijn op zichzelf staande werelden en hierdoor wordt hun zicht op het zonneveld al deels beperkt. Enkele bestaande bomen in het plangebied zullen worden gekapt. Dit betreffen enkele eiken, waarvan een deel in slechte conditie verkeert. Verplaatsen van deze beplanting is daarom geen optie. De eiken zullen gecompenseerd worden door toepassing van nieuwe beplanting in en rondom het zonneveld.

Verder is op grond van artikel 2.2, lid 1, sub g van de Wabo jo. artikel 4.11b, lid 1, sub a en sub b van de APV Ede 2020 een omgevingsvergunning vereist voor de activiteit ‘houtopstand te vellen of te doen vellen’. Deze activiteit kan echter los van deze omgevingsvergunning worden aangevraagd, omdat niet sprake is van onlosmakelijke activiteiten als bedoeld in artikel 2.7 van de Wabo. Vanwege

duidelijkheid en snellere besluitvorming heeft de initiatiefnemer er daarentegen voor gekozen om de activiteit 'houtopstand vellen of te doen vellen' aan de huidige omgevingsvergunningaanvraag toe te voegen.

Monumentale bomen verdienen een hoge mate van bescherming en mogen slechts gekapt worden, indien hiervoor een (vergaande) noodzaak is aangetoond. Waardevolle bomen kunnen uitgroeien tot monumentale bomen en verdienen een hogere mate van bescherming. Waardevolle bomen mogen slechts gekapt worden, indien hiervoor een (vergaande) noodzaak is aangetoond.

In dit geval staan de bomen in de weg voor het realiseren van een zonneveld. Wij kunnen de gevraagde vergunning dus verlenen in verband met het bouwen van een bouwwerk. Volgens het beleid speelt in deze afweging een rol dat de noodzaak is onderbouwd en dat er geen redelijke alternatieven op het perceel zijn voor realisatie van het bouwwerk. Wij zijn van mening dat hiervan sprake is. De bomen moeten worden gekapt omdat deze in de weg staan voor de bouw van zonnepanelen. Het zonneveld zoals dat is aangevraagd kan niet gerealiseerd worden als de bomen behouden blijven. Dit mede gezien de locatie en de schaduwwerking van de bomen. Voor de volledige beoordeling wordt verwezen naar de beoordeling van de activiteit 'houtopstand te vellen of te doen vellen' in het definitieve besluit.

Tot slot blijkt uit de 'Natuurtoets' dat het plan geen negatieve effecten heeft voor beschermde diersoorten.

Conclusie

Deze zienswijze leidt tot een aanpassing van het plan. De tekst in de toelichting en het landschappelijk inpassingsplan zijn aangepast ten aanzien van het aantal genoemde bomen.

Daarnaast is de activiteit 'houtopstand vellen of te doen vellen' toegevoegd aan de omgevingsvergunningaanvraag. De beoordeling van deze activiteit is meegenomen in de inhoudelijke beoordeling van dit plan.

9.3. Aantasting leefgebied weidevogels en reeën

Inhoud zienswijze

Het terrein voor zonneveld Nergena is onderdeel van het leefgebied van de patrijs. In de nabije omgeving bevindt zich een van de grootste populaties patrijzen in Nederland. Deze vogels hebben open terrein nodig, geen zonnepanelen. Hetzelfde geldt voor op het terrein voorkomende weidevogels als kievit en wulp. Verder is het onzeker hoe de aanwezige veldleeuweriken, grote gele kwikstaarten (wintergast) en gele kwikstaarten (broedvogel) op de aanleg van een zonneveld zullen reageren. De hekken rond het terrein zullen een onneembare barrière vormen voor de reeën die het terrein nu nog benutten om zich te verplaatsen en om er te foerageren.

Gemeentelijke reactie

Met betrekking tot flora en fauna geldt dat het plan niet in strijd is met de soortenbescherming uit de Wet natuurbescherming. Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar paragraaf 4.4 van de toelichting op de omgevingsvergunning en de bijlage 'Natuurtoets'.

Het zonneveld bestaat uit twee separate onderdelen. Beiden worden omheind door een hekwerk. Tussen beide delen is er sprake van voldoende beschutting van beplanting, voedselaanbod en rust voor reeën en grotere zoogdieren om het plangebied te doorkruisen. Voor dassen en kleinere zoogdieren worden op diverse plekken in het hekwerk faunapassages geplaatst, zodat het zonneveld voor hen geen barrière vormt. Aanvullend biedt de maaswijdte van het gaas voldoende ruimte voor kleine zoogdieren, amfibieën en reptielen om het zonneveld te passeren en te gebruiken. Rondom het zonneveld worden aanvullend besdragende plantsoorten toegepast, die als voedselbron en beschutting dienen voor de dieren in het gebied. Door de toename van het voedselaanbod wordt het leefgebied voor meerdere soorten versterkt/vergroot.

Daarnaast heeft de WUR funding ontvangen om onderzoek te doen naar de impact van zonnevelden op het leefgebied van patrijzen. De patrijs is een soort waarvan de populatie zwaar onder druk staat door gebrek aan onkruidzaden en insecten op de bodem. Rond de campus leeft een bloeiende populatie. Hier doet zich dus een kans voor om te volgen welke delen van een zonneveld in hun

leefgebied patrijzen willen gebruiken. Nu is het bestaande monotone vette grasland op de beoogde locatie niet aantrekkelijk, maar een volgens het ontwerp ingericht zonneveld zou wel eens een grote aantrekkingskracht kunnen uitoefenen. Door een deel van de populatie te voorzien van zenders kan het precieze terreingebruik in kaart worden gebracht. Op basis de opgedane kennis kunnen adviezen worden uitgebracht over de inrichting van zonnevelden in het leefgebied van de patrijzen.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9.4. Floravervalsing

Inhoud zienswijze

Het inzaaien van inheemse kruiden en grassen tussen en onder de panelen is volgens SME eerder floravervalsing dan ecologische versterking en daarmee ongewenst. Zie ook Koos Dijksterhuis, "Fleurige zaadmengsels bedreigen Nederlandse flora", NRC Handelsblad, 21 maart 2020.

Gemeentelijke reactie

Initiatiefnemer is voor dit zonneveld in overleg met Levend Archief, de organisatie uit het door reclamant 9 benoemde artikel. Het zaadmengsel zal dan ook bestaan uit inheemse planten die afgestemd worden op de locatie. Middels deze samenwerking wordt gewaarborgd dat de Nederlandse flora wordt versterkt en niet bedreigd. Het Levend Archief is een initiatief van prof.dr. Joop Schaminee, onderzoeker aan de WUR. Behoud en herstel van natuur en landschap door het gebruik van goedgekeurde zadenmengsels en gecertificeerd zaaizaad en plantgoed vormt een van de doelen van het Levend Archief. Momenteel worden – doorgaans met de beste bedoelingen – op grote schaal soorten ingezaaid die van nature niet in Nederland voorkomen, waarvan de zaden niet uit Nederland afkomstig zijn, dan wel zaden die dankzij langdurige teeltprogramma's veel genetische diversiteit zijn verloren. In het plan wordt hiermee terdege rekening gehouden.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9.5. Volwaardige milieueffectrapportage wenselijk

Inhoud zienswijze

Bovenstaande aspecten zijn in de vormvrije m.e.r.-beoordeling niet of onvoldoende meegenomen. De SME is derhalve van mening dat voor het project Zonneveld Nergena volwaardige milieueffectrapportage nodig is.

Gemeentelijke reactie

Het project maakt een functiewijziging naar een zonneveld mogelijk. Uit een uitspraak van de Raad van State blijkt dat een zonneveld niet is aan te merken als stedelijk ontwikkelingsproject (categorie D11.2) of als een industriële installatie bestemd voor de productie van elektriciteit, stoom en warm water (categorie D 22.1). Daarnaast is een zonneveld niet aan te merken als landinrichtingsproject (categorie D.9). Niet elke ontwikkeling in het buitengebied betreft een landinrichtingsproject. Een functiewijziging van 4,3 hectare heeft onvoldoende substantieel karakter om aangemerkt te kunnen worden als een landinrichtingsproject als bedoeld in het Besluit mer.¹⁴ Naar analogie kan worden beargumenteerd dat een zonneveld met een netto-oppervlakte van ca. 8,3 hectare (zonnepanelen met toebehoren en onderhoudspaden) en een bruto-oppervlakte van ca. 10,4 hectare (netto-oppervlakte + landschappelijke inpassing) niet is aan te merken als landinrichtingsproject als bedoeld in de Wet inrichting landelijk gebied. De ontwikkeling van een zonneveld valt pas onder deze categorie als deze onderdeel uitmaakt van een groter landinrichtingsproject. Dit laatste was bijv. het geval bij een zonneveld van 117 hectare.¹⁵

Om eventuele twijfel uit te sluiten, heeft de initiatiefnemer een aanmeldnotitie vormvrije m.e.r.-beoordeling opgesteld. Uit de beoordeling blijkt het is uitgesloten dat er belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu zijn. De aanmeldnotitie en het besluit zijn als bijlage bij de toelichting gevoegd.

¹⁴ ABRvS 14 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2770.

¹⁵ Rb. Noord-Nederland 21 maart 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:1061.

In dit geval is geen sprake van een milieueffectrapport (MER), maar van een vormvrije m.e.r.-beoordeling (artikel 2, lid 5, sub b van het Besluit m.e.r.). Hierbij is getoetst of belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen worden uitgesloten. Uitkomst van de toets was dat deze gevolgen inderdaad uitgesloten kunnen worden.

Ten opzichte van een milieueffectrapport (MER), geldt bij een 'echte' m.e.r.-beoordeling dat het vaak niet noodzakelijk is om diepgaand onderzoek uit te voeren. Bij de vormvrije m.e.r. geldt dat de diepgang minder groot is dan bij de 'echte' m.e.r.-beoordeling.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9.6. Recreatieve waarde neemt af

Inhoud zienswijze

De locatie Nergena heeft geen recreatieve bestemming. Er loopt ter plekke al een klompenpad. De vorige eigenaar van de grond heeft lange-afstandswandelaars toestemming gegeven om het klompenpad te gebruiken en dit is zo gebleven nadat het terrein in handen van de WUR is gekomen. Bij aanleg van het zonneveld zou het klompenpad verlegd worden en moeten gaan lopen over een zogenaamd historische 'laan'. In werkelijkheid gaat het om een half-verhard onderhoudspad tussen twee met hoge hekken omgeven zonnevelden. De recreatieve waarde daarvan is zeer twijfelachtig en in ieder geval minder dan de huidige situatie.

Gemeentelijke reactie

Het inrichtingsplan zorgt voor een landschappelijke, cultuurhistorische, ecologische en recreatieve versterking. Kortheidshalve wordt hierbij verwezen naar paragraaf 2.2.6 en 2.2.7 van de toelichting op de omgevingsvergunning.

Het zonnepanelenveld wordt aan de oostzijde ontsloten vanaf de Bornsesteeg. Door het verleggen van het klompenpad ten noorden van de Zuiveringssloot, biedt het zonneveld potentie om aan te sluiten op recreatieve routes aan de oostzijde van het plangebied. Het recreatieve netwerk kan hierdoor worden versterkt en uitgebreid.

De schuine as door het plangebied wordt extra benadrukt door het terugbrengen van één van de toegangslanen van landgoed Nergena. Hierdoor ontstaat een verbinding tussen de Dijkgraaf en Bornsesteeg. Het bestaande klompenpad langs de Zuiveringssloot zal worden verlegd naar de ontsluitingsweg van het zonneveld met begeleidende bomenrij. In het plangebied komt aan de noordoostzijde een nieuw bosvak met daarin een verblijfplek voor wandelaars. In de zuidwestelijke hoek komt een poort met informatie over het voormalige landgoed en het zonneveld. De verlegging van het klompenpad biedt kansen om opnieuw te kijken naar de recreatieve mogelijkheden in het gebied en aansluiting te zoeken met het campusterrein.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9.7. Verstoring bodemstructuur en bodemarchief

Inhoud zienswijze

De zonnepanelen zullen met honderden betonnen schroefpalen in de grond moeten worden verankerd. Daardoor zal de bodem sterk verstoord worden, zowel bij aanleg als bij ontmanteling van het zonneveld na 25 jaar. Mogelijk in de bodem aanwezige archeologische resten zullen onherroepelijk verloren gaan.

Gemeentelijke reactie

Het plan is getoetst aan de aspecten bodem en archeologie. Uit deze toetsing blijkt dat sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Kortheidshalve wordt hierbij verwezen naar paragraaf 4.6 en 4.7 van de toelichting op de omgevingsvergunning.

Er worden geen betonnen schroefpalen toegepast, maar aluminium profielen als onderconstructie voor de zonnepanelen. Daarmee is het oppervlakte dat de bodem raakt klein en wordt de bodem minimaal verstoord, zowel bij de aanleg als ontmanteling.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9.8. Verlies van vruchtbare agrarische grond

Inhoud zienswijze

De WUR heeft boerderij Nergena, Langesteeg 21, inclusief de percelen voor zonneveld Nergena, pas in december 2016 aangekocht. In januari 2017 omschreef de WUR de bestemming van de aankoop als nieuwe proefvelden: "De grond is nu in gebruik als grasland. Het grootste deel van de grond is [...] zonder meer bruikbaar, een klein deel heeft bewerking nodig voordat het als proefveld ingezet kan worden." De grond kan worden geclassificeerd als beekeerdgrond. Beekeerdgronden hebben een goede structuur, een mooie humusrijke bovenlaag en in droge jaren is het opstijgende water vanaf de grondwaterspiegel een groot voordeel voor de landbouw. Het westelijk deel van het perceel leverde ook in 2019 prima gras. Het oostelijk deel van het perceel produceerde in 2019 aardappels en snijmais. Aan de zuidzijde van de zuiveringssloot liggen op hetzelfde soort grond proefvelden van de WUR.

Uit het bovenstaande blijkt dat de vertegenwoordiger van LC Energy tijdens de informatieve bijeenkomst op 9 januari 2020 in het gemeentehuis misleidende informatie verspreidde toen hij zei dat de grond ongeschikt is voor akkerbouw. De aanname in de vormvrije m.e.r. dat het "bodemleven minimaal zal zijn" wordt onder andere gelogenstraft door de aanwezigheid van vele tientallen molshopen in het weiland. Tenslotte blijkt uit de koopakte dat de WUR bij aankoop van de percelen een beroep heeft gedaan op de cultuurgrondvrijstelling voor de overdrachtsbelasting. Deze aanzienlijke vrijstelling komt te vervallen als de agrarische exploitatie niet gedurende ten minste tien jaren na aankoop wordt voortgezet. Dit zou het geval zijn bij aanleg van een zonneveld op deze percelen.

De gemeente Ede heeft in de recente Landbouwvisie aangegeven de natuurinclusieve kringlooplandbouw op haar grondgebied te willen bevorderen. Door het verlenen van een vergunning voor een zonneveld op deze locatie zou de gemeente toestemming geven om goede landbouwgrond aan het agrarisch gebruik te onttrekken. Daarmee zou de gemeente handelen in strijd met de doelstellingen haar Landbouwvisie.

Bij het toestaan van een afwijking van het bestemmingsplan door middel van het voorgenomen projectafwijkingsbesluit gaat de gemeente ervan uit dat het terrein na 25 jaar weer volledig in de oorspronkelijke staat zal worden hersteld. SME is van mening dat deze aanname onjuist is.

Gemeentelijke reactie

De beleidsmatige afweging om een zonneveld op agrarische grond te realiseren is gebaseerd op de 'Wind- en zonnewijzer'. Deze afweging is verwerkt in de toelichting op de omgevingsvergunning. Bovendien is het zonneveld niet in strijd met de 'Landbouwvisie Ede'. Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar de beantwoording van zienswijze 1.1, 1.2 en 1.4.

Met de aankoop van de gronden door de WUR is de grond de facto geen agrarische productiegrond meer. Van de aangekochte gronden wordt inmiddels de helft ingezet als proefveld; de andere helft wordt ingezet voor energieopwek in combinatie met onderzoek. Dat de cultuurvrijstelling daarmee vervalt is voorzien, hierover zijn afspraken gemaakt door exploitant en grondeigenaar.

Met betrekking tot de tijdelijkheid van de omgevingsvergunning wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording van zienswijze 4.5 en 5.2.

Met betrekking tot het bodemaspect wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording van zienswijze 5.2 en 8.2.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9.9. Demonstratieproject WUR/TNO onzeker

Inhoud zienswijze

Tijdens een informatieve bijeenkomst op 9 januari hebben LC Energy en de WUR behalve het onderzoek van het Wageningen Solar Research Program (inzaaien met verschillende gras- en kruidenmengsels & verschillende afstanden tussen de rijen zonnepanelen) ook het zogeheten SolarEcoPlus demonstratieproject Energie en Innovatie gepresenteerd. Voor dat demonstratieproject zou 1 hectare van het zonneveld als proefopstelling met verschillende typen zonnepanelen moeten worden ingericht. Het betreft een subsidieaanvraag die op 7 januari 2020, dat wil zeggen twee dagen voor de presentatie in de raadszaal, werd ingediend en waarvan allerminst zeker is dat deze gehonoreerd zal worden. Tenslotte is niet duidelijk waar op het perceel het onderzoeksveld van 1 hectare zou komen te liggen en wat voor gevolgen dit zou hebben voor de inrichting en landschappelijke inpassing van het zonneveld.

Gemeentelijke reactie

In de bijlage 'Onderzoeksontwikkelingen Zonnepark Nergena' is op de laatste pagina een ontwerp toegevoegd zoals dit eruit komt te zien na toekenning van de DEI-aanvraag voor het SolarEcoPlus project. Inmiddels is op 14 mei 2020 deze DEI-aanvraag officieel toegekend, waarmee € 450.000,- aan onderzoeksbudget is gegarandeerd voor wetenschappelijk onderzoek. Het concept-ontwerp is in overleg met de WUR en TNO verder geoptimaliseerd voor het onderzoek. Er wordt ca. 1,4 hectare met 4 innovatieve configuraties voorzien aan de westzijde van het noordelijke veld. De veranderingen n.a.v. het SolarEcoPlus project vallen binnen het hekwerk en de maximale hoogte van de zonnepanelen zal de 2,0 m niet overschreden. Er verandert daarmee niets aan de landschappelijke inpassing buiten de hekwerken waardoor de beleving van het zonneveld vanuit de omgeving niet wordt aangepast. In de bijlage 'Plan van aanpak wetenschappelijk onderzoek' is het plan van aanpak verder uitgewerkt. Dit plan van aanpak is als bijlage bij de toelichting gevoegd.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9.10. Burgerparticipatie

Inhoud zienswijze

Directe omwonenden en een groot aantal inwoners van Bennekom, Ede en Wageningen hebben begin 2019 duidelijk gemaakt dat ze tegen de aanleg van een zonnepark bij Nergena zijn. Met deze inbreng is niets gebeurd; het project wordt gewoon doorgedrukt.

In de toelichting op de omgevingsvergunning verwijst de gemeente Ede naar de bijlage 'Omgevingsproces participatiemogelijkheden'. Volgens de gemeente heeft er afstemming plaatsgevonden met omwonenden en met andere belanghebbenden. In de betreffende bijlage worden allerlei groepen en instanties genoemd waarmee LC Energy gesproken zou hebben. De tekst suggereert dat deze groepen en instanties afgezien van wat minieme kanttekeningen verder geen bezwaren tegen het zonneveld bij Nergena zouden hebben. Dit komt niet overeen met onze waarneming. Wij beoordelen de burgerparticipatie als zwaar onvoldoende.

Gemeentelijke reactie

De initiatiefnemer heeft voldaan aan zijn inspanningsverplichting voor draagvlak. Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 1.5.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9.11. Onvoldoende mogelijkheden tot financiële participatie

Inhoud zienswijze

Volgens de Model haalbaarheidsstudie SDE+, die LC Energy heeft gedaan voor Zonneveld Nergena, wordt 10% van het beginkapitaal opgebracht door lokale investeerders. Het Klimaatakkoord (Den Haag 28 juni 2019) noemt 50% lokaal eigendom als richtgetal voor zonne-energieprojecten. Daarbij zouden 'marktpartijen en de omgeving gelijkwaardig samenwerken in de ontwikkeling, bouw en exploitatie.' (Klimaatakkoord, p.219). Dit lijkt bij Zonneveld Nergena bij lange na niet gehaald te gaan worden. Particuliere investeerders kunnen in totaal voor 10% van de totale investeringssom deelnemen. Het is onduidelijk in hoeverre deze particuliere investeerders ook medezeggenschap zullen krijgen. Verder lijkt het erop dat particuliere investeerders na afbetaling van de bankleningen slechts voor 10% eigenaar zullen zijn en dat de overige 90% (en dus ook 90% van de winst) dan in handen zullen zijn van LC Energy. Gezien de relatief lage initiële investering van LC Energy (ook 10% van de totale investeringssom, dat wil zeggen; € 761.100) plaatsen wij grote vraagtekens bij de kwaliteit van de door LC Energy aan burgers geboden financiële participatiemogelijkheden.

Gemeentelijke reactie

De initiatiefnemer heeft voldaan aan zijn inspanningsverplichting voor financiële participatie. Korthedshalve wordt hierbij verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 1.6.

Uiteindelijk zal ca. 80% van de benodigde investering worden gefinancierd door een bank (vreemd vermogen). Dat betreft een lange termijn lening tegen relatief lage rentes (ca. 2,0%). Omdat het rendement op dit deel van de investering laag is, is het lastig om hiervoor (lokale) investeerders aan te trekken. Door mee te investeren in de overige 20% (eigen vermogen) kunnen hogere rentes (4-6%) worden behaald. Daarmee wordt het rendement van het zonneveld gedeeld met inwoners die financieel willen participeren met een relatief laag risico.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9.12. Onzorgvuldig bestuur

Inhoud zienswijze

De gemeenteraad is pas laat in 2018 op de hoogte gesteld van de plannen voor een zonneveld bij Nergena. De gemeente Ede was toen al maanden met LC Energy in overleg over het project. Het lijkt erop dat de gemeente LC Energy sinds de eerste contacten in het voorjaar van 2018 steeds heeft voorgespiegeld dat een vergunning wel mogelijk zou zijn terwijl daar vanuit de gemeenteraad geen mandaat voor was. Uit de tekst van het Raadsvoorstel voor behandeling in oordeelvormende. Besluitvormende vergadering "Ontwerp-omgevingsvergunning 'Zonneveld Nergena, (vastgesteld door het college op 17 december 2019, zaaknummer 111575) blijkt dat de gemeente Ede LC Energy op 5 maart 2019 per brief laten weten dat de aanleg van het zonneveld bij Nergena door kon gaan; "de gemeente [heeft] aangegeven dat zij onder voorwaarden mee wil werken aan de ruimtelijke ontwikkeling". Een paar weken eerder, bij het aannemen van de Wind- en Zonnewijzer op 14 februari 2019, stemde een ruime meerderheid in de gemeenteraad voor een moratorium voor zonnevelden groter dan 2ha. Het feit dat de gemeente ondanks dit besluit van de gemeenteraad toezeggingen bleef doen aan LC Energy is volgens SME onzorgvuldig bestuur.

Gemeentelijke reactie

Op 16 maart 2018 heeft de gemeente het principeverzoek voor het zonneveld ontvangen. Het college van B&W heeft in een principebrief op 5 maart 2019 aangegeven dat zij onder voorwaarden mee wil werken aan de ruimtelijke ontwikkeling.

Specifiek beleid voor zonnevelden, dat helpt bij het maken van een afweging, had de gemeente *ten tijde van de ontvangst* van het principeverzoek nog niet. Wel had de gemeenteraad in 2018 de 'Routekaart Ede energieneutraal' vastgesteld. Daarin staan concrete resultaten als het gaat om de realisatie van zonnevelden en windturbines. Mede in dat licht en het feit dat de betreffende gronden reeds uit de agrarische productie waren onttrokken, is er vanuit het toenmalig college van burgemeester en wethouders bereidheid getoond om de verdere haalbaarheid van het initiatief te onderzoeken. Daarbij zijn twee aanvullende voorwaarden vermeld:

- Het initiatief moet zorgvuldig worden ingepast in zijn omgeving;
- De locatie moet worden ingezet als onderzoekslocatie, zodat de effecten van (verschillende opstellingen) zonnevelden op onder meer bodem en biodiversiteit gemonitord kunnen worden.

Vlak voor de beantwoording van het principeverzoek in de principebrief van 5 maart 2019 is op 14 februari 2019 de eerste versie van de 'Wind- en zonnwijzer' vastgesteld. De 'Wind- en zonnwijzer' is op 14 maart 2019 na bekendmaking in werking getreden.

De eerste versie van de 'Wind- en zonnwijzer' bevatte geen specifiek beleid voor zonnevelden die groter zijn dan 2 hectare. In het raadsbesluit van 14 februari 2019 voor vaststelling van de 'Wind- en zonnwijzer' gaf de raad de opdracht aan het college om nader onderzoek te doen om de beschikbare ruimte in locatie en omvang voor grote zonnevelden in kaart te brengen voor dubbel ruimtegebruik; aan restgronden; binnen tijdelijke bestemmingen; aan gronden die op korte of lange termijn natuurgrond zullen worden; met indeling naar natuurlijk en niet natuurlijk persoon, en; van grootschalige projectaanvragen en initiatieven van PV. Vervolgens zou de gemeenteraad aan de hand van de resultaten van het onderzoek een definitieve keuze maken over de beoordeling van initiatieven voor zonneweiden groter dan 2 hectare.

Omdat de raad op het moment van de beantwoording van het principeverzoek nog geen specifiek beleid voor grote zonnevelden had, was er op dat moment meer beleidsvrijheid. Per geval kon op basis van het bestaande beleid een afweging worden gemaakt. Doordat duidelijk was dat er wel nieuw beleid voor grote zonnevelden aan zou komen, is destijds wel aangesloten bij de uitgangspunten van de 'Wind- en zonnwijzer', waaronder de locatie op de kanskaart zon (nee, tenzij-principe) en de Edese zonneladder. Het onderhavige plan voldoet daardoor ook aan de uitgangspunten van de op 12 december 2019 vastgestelde 'Wind- en zonnwijzer' die op 22 februari 2020 na bekendmaking in werking is getreden.

Daarnaast is in de principebrief door het college aangegeven dat de gemeente onder voorwaarden medewerking kan verlenen aan het initiatief. In deze brief is (zoals gebruikelijk) het volgende voorbehoud gemaakt:

De beoordeling van het principeverzoek die u in deze brief vindt, biedt niet de garantie dat het projectafwijakingsbesluit wordt vastgesteld. Dit hangt vooral af van de toetsing van uw aanvraag om omgevingsvergunning aan geldende wetgeving en beleid. Het kan zijn dat inzichten, beleid of wetgeving in de tussentijd zijn veranderd. In enkele gevallen kan het zijn dat uw verzoek nog moet worden aangepast of aangevuld. In het uiterste geval kan een plan geen doorgang vinden.

Verder is vanaf het begin af aan duidelijk geweest dat de gemeenteraad uiteindelijk een verklaring van geen bedenkingen af moest geven. Bij weigering van deze verklaring van geen bedenkingen moet het college de omgevingsvergunning weigeren. Daarom is geen sprake van onverantwoord bestuur.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

9.13. Ontoereikende onderbouwing van de behoefte en argumentatie voor omvang en locatie

Inhoud zienswijze

Het doel voor de gemeente Ede zou niet moeten zijn om een bepaald aantal hectare zonnevelden in het buitengebied te realiseren (50ha) maar om een bepaald totaal vermogen aan elektriciteit op te wekken. Ruimte is in een land als Nederland een schaars goed waarmee zorgvuldig omgegaan moet worden. Deze ruimte is in de gemeente Ede ook hard nodig voor het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen voor een natuurinclusieve en circulaire landbouw.

Er zal onherroepelijk schade aan de bodem optreden, zowel als gevolg van de bodemverstoring bij aanleg en ontmanteling van het zonnenveld, als ook door verdroging en beschaduwning van de bodem direct onder de zonnepanelen. Zoals de zonneladder al aangeeft dienen eerst de geschikte plaatsen (daken, restgronden) in aanmerking te komen voor de ontwikkeling van zonne-energie en pas in allerlaatste instantie (en met grote terughoudendheid) landbouwgronden. Er is onvoldoende aangetoond dat er in de gemeente geen alternatieve locaties zouden zijn.

Gemeentelijke reactie

Met betrekking tot de beleidsmatige afweging (o.a. duurzame energie, landbouw, draagvlak en financiële participatie) om mee te werken wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording bij de zienswijzen 1.3, 1.4, 1.5, 1.6 en 1.7.

Met betrekking tot schade aan de bodem wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording bij de zienswijzen 4.6, 5.2 en 8.2.

Met betrekking tot de Edese zonneladder wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 1.1.

Met betrekking tot alternatieven wordt korthedshalve verwezen naar de beantwoording bij zienswijze 1.11.

Conclusie

Deze zienswijze leidt niet tot aanpassing van het plan.

Conclusie

Wijzigingen

De meeste zienswijzen leiden niet tot aanpassing van het plan. Slechts op de volgende punten zal het plan worden gewijzigd:

1. Zienswijze 4.9 leidt tot aanpassing van het plan. De maatschappelijke tegenprestatie is verwerkt in het plan en is opgenomen in de exploitatieovereenkomst. In de toelichting is een extra paragraaf over de Menukaart Regio FoodValley en de extra maatschappelijke tegenprestatie opgenomen.
2. Zienswijze 9.2 leidt tot een aanpassing van het plan. De tekst in de toelichting en het landschappelijk inpassingsplan zijn aangepast ten aanzien van het aantal genoemde bomen.

Daarnaast is de activiteit 'houtopstand vellen of te doen vellen' toegevoegd aan de omgevingsvergunningaanvraag. De beoordeling van deze activiteit is meegenomen in de inhoudelijke beoordeling van dit plan.

Verder zijn ambtshalve de volgende wijzigingen doorgevoerd:

1. Op 14 mei 2020 heeft de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) een subsidie aan de initiatiefnemer verstrekt voor het wetenschappelijk onderzoek. Dit is verwerkt in de stukken, o.a. in de bijlage 'Onderzoeksontwikkelingen Zonnepark Nergena (update 2022)'. De bijlagen 'Onderzoeksontwikkelingen Zonnepark Nergena (2020)' en 'Plan van aanpak wetenschappelijk onderzoek' maken nog steeds deel uit van de toelichting. Voor zover de informatie uit deze twee bijlagen niet overeenkomt met de informatie uit de bijlage 'Onderzoeksontwikkelingen Zonnepark Nergena (update 2022)', geldt dat de informatie uit de bijlage 'Onderzoeksontwikkelingen Zonnepark Nergena (update 2022)' leidend is.
2. De Nationale Omgevingsvisie is verwerkt in de toelichting.
3. De gewijzigde Omgevingsverordening Gelderland is verwerkt in de toelichting.
4. De Regionale Energiestrategie FoodValley is verwerkt in de toelichting.
5. De Omgevingsvisie Ede 2040 is verwerkt in de toelichting.
6. Er is een second opinion door een onafhankelijke derde partij uitgevoerd om te beoordelen of aan het 'nee, tenzij'-principe uit de 'Wind- en zonnewijzer' is voldaan. De uitkomst is bevestigend. De second opinion is als bijlage aan de toelichting gevoegd. Daarnaast is de second opinion verwerkt in paragraaf 3.4.6 van de toelichting.
7. Er is na de terinzagelegging van het ontwerpbesluit een nieuwe versie van de Aeries Calculator uitgebracht. Deze nieuwe versie is verwerkt in de bijlage 'Onderzoek stikstofdepositie'.
8. De toetsing aan de Wet natuurbescherming is geactualiseerd. De nieuwe versie is verwerkt in de bijlage 'Natuurtoets'.
9. Naar aanleiding van het aangepaste onderzoek stikstofdepositie en de geactualiseerde natuurtoets is de aanmeldnotitie voor de vormvrije m.e.r.-beoordeling aangepast.
10. Er is een nieuw m.e.r.-beoordelingsbesluit genomen. De uitkomst is niet veranderd ten opzichte van het eerdere m.e.r.-beoordelingsbesluit.